ב"ה

כ"ב סיון תשכ"ח

18.6.68

24

המחיר: 25 אג'

עתון
הסטודנטים

בת קול

המרד

ראות חדשה של מרי הסטודנטים

מה אמר וצבר, מה אמר הסטודנט ענ:

השלום, השטחים, ההנהגה, המשטר וההכלכלה.

מתיחת השנה

הקמנו יחידת טרוריסטים

חוסר פרופורציה

בנין הספריה מראיין את בנין המנהלה: על האונ' ומוסדותיה

כל מי שעדיין איננו יודע יוכל עתה למלא את החור בהשכלתו: אמנם רק אנשים מנהלים את הענינים, אך גם בנינים מנהלים חיים משל עצמם. וכך הופכות האזניים הכרויות של הכתלים בכל שעות היום לפה בשעות שאין איש בנמצא. כל היום הם עדים אלמים לנעשה בתוכם בגלוי ובסתר. כל היום הם נושאים את סבלם בדומיה. לא קל לראות את הכל ולשמוע את הכל ולהבליג, אך זהו גורלו האומלל של הבנין. אבל בלילה, בשעה שהכל כבר נדם, הם יוצאים משתיקתם ושופכים את לב-האבן שלהם בפני הבריהם הבנינים. שיחה כזו בין בנין הספריה לבנין המנהלה הוקלטה על-ידינו והריהי לפניכם כלשונה.

□ בנין הספריה: ערב טוב מנהלה. אני רואה שהיום חגגו את טקס הכנסתך בבריתו של פסח אבינו, וחתכו את הסרט. אם אינני טועה הגדיר אותך הנגיד כמעט כ„בית־אלהים". האם הזמינו אותך, כחתן השמחה, לארוחת הערב החגיגית שערכו לכבודך ב„הילטון"?

● בנין המנהלה: מה פתאום. מנוי מפלגתי עוד לא קבלתי וכסף אינה התכונה המאפיינת אותי. איזו סיבה להזמנה קיימת? כחבר ותיק אני מתפלא בכלל על שאלתך, לי זה בלט מיד. מלבד זאת, גם אילו הוזמנתי הייתי מחרים את הטקס. הבנינים באזור התלוננו שהם סובלים יותר מדי מרעש הטקסים והטרדמים למיניהם כאן באוניברסיטה. ישנה קצת פחות מדי התענינות אמיתית בבעיות מהותיות.

□ בנין הספריה: למה אתה מתכון בדיוק?

● בנין המנהלה: נקח אפילו אותך כדוגמא. השקיעו בך מיליונים, התקינו ציוד אלקטרוני משוכלל, אבל אחרי כל החגיגות שערכו לכבודך, כשנשארת בודד, התברר שאתה בעצם אינבליד ואינך כשיר למלא את תפקידך. התכנון היה יותר מדי מפואר ופחות מדי תכליתי. וספרים יש בך? הרי גם הדו"ח על המצב האקדמי שחובר ע"י אחד הפרופ' מציין בדאגה רבה את החוסר העצום בספרים. את הכסף הם הוציאו, כנראה, עלי. כל זה בלי לקחת בחשבון אפילו את הצורה שלנו. בתי־כלא מפוארים.

□ בנין הספריה: מענין, לא חשבתי בכלל על עצמי. כל יום עומדים סטודנטים שעות ואינם משיגים אף לא ספר אחד. חסר אפילו מנהל ספריה מקצועי שיארגן אותה מן היסוד. אבל נחזור אליך. כמה השקיעו בך בעצם?

● בנין המנהלה: למעלה מ־2 מיליון. אבל אנא, אל תגביר את רגשות התסכול שלי. אני סובל די מהפאר וההדר שסובב את כל הפקידונים המתרוצצים בקרבי. פארק של בטון מזוין בבני מעיי ואיזה בנק בצלעי השמאלית. מי שלא יודע יכול היה באמת לחשוב שהמקום הקודם לא הספיק לנהל את הביזנס שהם. דרך אגב, אחה ודאי מכיר את בית־הכנסת הקטן והעלוב של האוניברסיטה הדתית שלנו. בגלל זה, כנראה, התבלבל לוקשטיין בבנינים וקרא לי משהו דומה ל„בית־אלוהים". אתה רואה כל יום את חדרי הכתות מהאסבסטונים ואת בית הסטודנט העלוב ועוד. אין בנין משים עצמו רשע, אבל איזה חוסר פרופורציה משווע של הפועל הדתי הסוציאליסט. ממש מדהים.

□ בנין הספריה: אם התחלת כבר אני חייב לספר לך שלאוניברסיטה אין תקציב לאסיסטנטים נוספים, מקצצים בתקציבי מחקר וזאת בלי לדבר על הסכום העלוב שמקציבים כמילגות לסטודנטים. מרצים שבקשו חדר מנוחה נענו כי אין חדרים ואין תקציב וזהו.

● בנין המנהלה: גם אני הייתי כבר עד לויכוחים על סכומים פעוטים. אבל היתרון הוא לפחות שיש אצלי עובדים שלא עושים כלום, אם המצב הוא כזה, בלי שאלה עושים משהו, תאר לעצמך לאן היינו מגיעים אילו הם היו עושים.

□ בנין הספריה: מה דעתך בעצם על הועד המנהל שלנו?

● בנין המנהלה: בקרו אצלי כבר כמה פעמים. אני מוכרח לציין שהם התקדמו בצעדי ענק מאז יסוד האוניברסיטה. אמנם גם עכשיו הם לא מחזיקים את הסכין והמזלג פרפקט, אבל אפשר לסבול. על כל פנים הפגישות הן תמיד מועילות ביותר. כך אמרו גם הטבח ובעל המסעדה.

בנין המסעדה מנסה להתערב אך הם מהסים אותו וממשיכים בשיחה.

אתה ודאי כבר הספקת לשמוע על תסיסת המרצים מאחורי הקלעים. יש טוענים שיותר מדי עסקנים מתרוצצים באוניברסיטה ומתערבים בעניניה. טוענים, שמחטיאים את הבעיות העמוקות של ניהול מוסד אקדמי. אפילו נשיא אין לאוניבר' הזאת. הרקטור הופיע רק לעיתים רחוקות ותואר הנשיא היה תואר כבוד בלבד. הנגיד יושב לו לא רחוק מכאן, בניו־יורק, ומנהל את „הביזנס" לא רע. בינינו לבין עצמנו אומרים שמצב כזה אידיאלי לעסקנים. כך יכולים הם לנהל את העסקים כרצונם. אחרי הכל נשיא בכל זאת מכוון ענינים ומשאיר פחות יד חופשית.

● בנין המנהלה: שמעתי על המשברים המתעוררים מפעם לפעם בין סגל המרצים להנהלה. אומר לך את האמת: גם סגל המרצים אינו נקי כפיים. אינני יודע מה רוצים מהסטודנטים ומהעסקנים המפלגתיים. גם בשטח האקדמי הטהור נחתכים לפעמים הענינים לפי השיקולים האקדמים של שמור לי ואשמור לך. לאור הפרטנזיות המוסריות של עולם המרצים הנאור המניף את הדגל במודעות העתונות היומית ניתן היה לחשוב שהיחסים האישיים אצלם ללא רבב ושהשיקולים שלהם הם באמת תמיד ענייניים. כן, תלוי למי יש עניין במה, ואיזה ענין. גם למרצים יש הרבה ללמוד, אולי אפילו מהסטודנטים לפעמים.

□ בנין הספריה: אתה יודע שאני הוגה דעות. עלה לי רעיון. אני חושב שגם הבנינים צריכים להקים אגודה שתיצג אותם בטכסים, בארוחות, בכיבודים שונים וכד'. בעצם, גם משרד יחסי־ציבור לא יזיק. למען האמת אנחנו היחידים שרואים את הכל ואנחנו גם אוביקטיבים.

● בנין המנהלה: שמע, אילו יכולנו לפתוח את הפה... אבל מה אפשר לעשות, רק אזניים לכותל. אבל ההצעה שלך נראית לי. בין שאר ארגוני־הגג של ארגוני־הגג יש מקום לארגן ארגוני גג נוספים.

□ בנין הספריה: לא לא, אני חושב שאנחנו נתחיל דוקא מהריצפה. מישהוא צריך פעם להתחיל מלמטה ולעמוד על קרקע מוצקה. אתה הרי יודע, בנינים אינם עומדים רק על גגות. אוי, אנחנו מוכרחים לגמור האנשים כבר מתחילים להגיע. מוטב לנו לשתוק. אף אחד לא אוהב את האמת ובמיוחד לא כשהוא שומע אותה מיציר דיוניו. מיד יאשימו אותנו בכפיות טובה ובהרס של כל הבנין שהם בנו. זה דוקא היה יכול להיות לא רע.

● בנין המנהלה: אל תהיה ציני. אני חושב שהאוניברסיטה צריכה להכתיר אותך בתואר דוקטור כבוד. אתה עומד כבר שנתיים במקום אחד מבלי להתקדם ועוד לא שבתת פעם אחת ואפילו דרישות סוציאליות לא שמענו ממך. זה לא רגיל במדינה שלנו.

□ בנין הספריה: כל הבנינים צריכים לקבל תארי כבוד. הם מצליחים להתאפק לשתוק כל הזמן למרות שהם רואים את הכל. אתה לא חושב שאיזה רעידת־אדמה קטנה היתה מועילה? היתה גורמת לנו ולהם איזה זעזוע.

● בנין המנהלה: כאן אני מוכרח להודות שאינני אמיץ כמוך. אין לי כוח להסכים לעמדתו של שמשון הגבור. בינתיים שלום ולהתראות בקרוב בטכס חנוכת הבנין הבא. אל תשכח את הגלימה והמצנפת. אוף שימחס!

האזין ורשם **א. ש. יששכר**

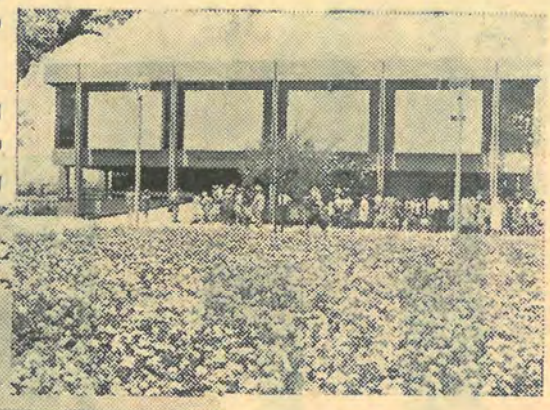

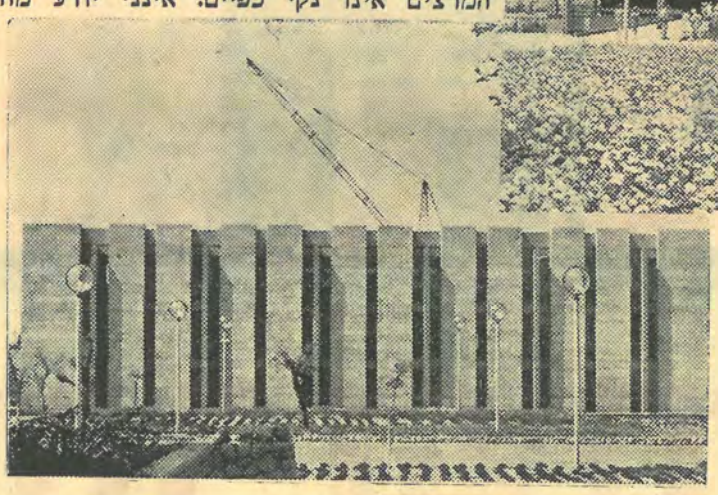

למעלה: בנין הספריה
למטה: בנין המנהלה, אשר נחנכו בשנת הלימודים תשכ"ח, בעת הראיון.

אחרי שעות הקבלה

הועד המנהל והמשגיחים הרוחניים

ועד מנהל, מדרך הטבע, תפקידו לנהל. הניהול דורש את הכרתו של האוביקט אותו מנהלים. ועד המנהל שלנו שואב את האינפורמציה הדרושה לו לשם מילוי תפקידו מאנשי המנהלה היושבים באוניברסיטה. אנשים אלה הם, כמובן, אינטרסנטים באשר לחלקם ולהצלחתם בניהול המוסד. מכאן, שהם נוגעים בדבר ועדותם חדצדדית ואינה משקפת פעמים רבות את האמת. באוניברסיטה נשמעות בזמן האחרון טענות רבות, כי ועד המנהל אינו מכיר את המציאות במוסד, רחוק מן המתרחש בין כתליו ודן עליו רק מעדויות שמיעה אינטרסנטיות וחדצדדיות. משום כך החלטותיו אינן עונות לצרכים האמיתיים של המוסד. ע"מ לשפר את המצב חייבים חברי הועד המנהל לחיות את המוסד, להפגש באופן סדיר עם ראשי המחלקות ולשמוע לעתים מזומנות את נציגי הסטודנטים. רק אז יש אולי סיכויים שחברי הגוף הנכבד לא ינסו להעלות הצעות הרסניות כמו זו — אשר עלתה לאחרונה שוב על הפרק ומספר חברים בועד המנהל תומכים בה, של מינוי משגיחים רוחניים לאוניברסיטה.

אין ספק ש„המצב הדתי" באונ' אינו משביע רצון, אך בעיה רגישה כזו דורשת טיפול יסודי וכן. מי שמציע למנות משגיחים רוחניים אינו יודע מהו תפקידה של אוניברסיטה, אינו מכיר את המציאות ואינו עוזר לפתרון הבעיה, אלא מחריף אותה עוד יותר. הצעה כזו תחסל את האוניברסיטה, אך את הבעיה לא תפתור. זוהי ההצעה המתאימה פחות מכולן. לדעתנו, יש לבחור בועדה שתהא מורכבת מדיקן הסטודנטים, ממספר ראשי מחלקות, מנציגי הסטודנטים ומנציגי הועד המנהל, אשר תבחן את הבעיה ותציע את פתרונותיה.

על חברי הועד המנהל להשתחרר מלפתור פתרונות „פוליטיים" פן יחסלו את המוסד, אשר עשוי להיות נקודת מוצא לריפוי המצב הכללי של הציבור הדתי. אם ידעו כיצד לנהלו.

בת קול עתון הסטודנטים
אוניברסיטת בר-אילן

עורך: **אריאל רוזן־צבי**. מערכת: יוסף בן־מאיר, יצחק גולדשטין, הלל ויס, שולה לויטס, מ. מנחם, שאול שיף.

גראפיקה: יוסי אבולעפיה
כתובת המערכת: אונ'ברסיטה בר־אילן, הסתדרות הסטודנטים, רמת־גן, טל. 752658. המו"ל: הסתדרות הסטודנטים.
סודר במסדרת בייטל — נדפס בדפוס דניאלי, תל־אביב

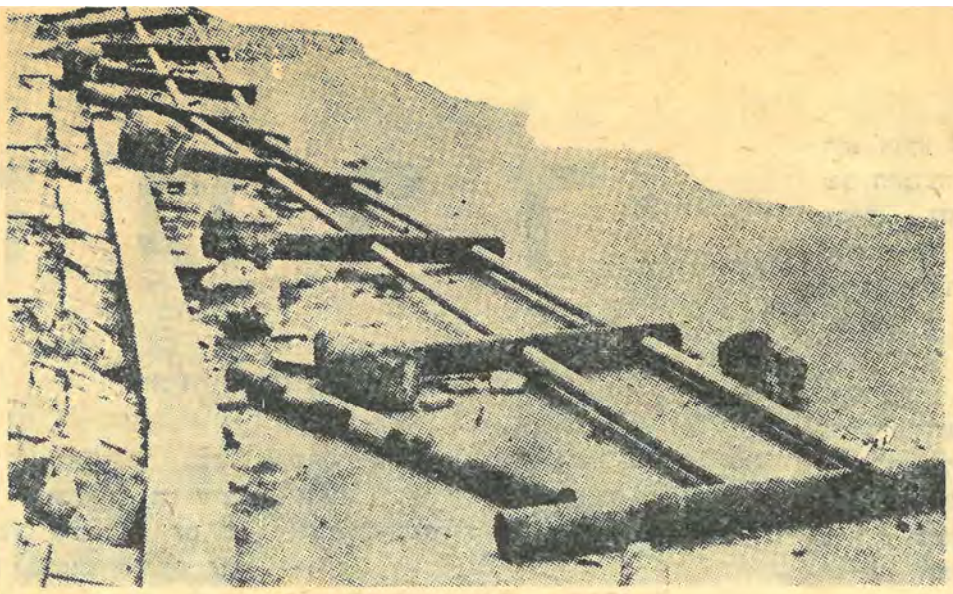

המרד

„על-מנת להתקיים חייב אדם למרוד... המרד הוא תביעה מוצדקת השואפת לאחוד נגד הסכל של החיים והמוות... בכך מוחה האדם נגד אי-השלמות של חייו הבאה לידי ביטוי במוות... המרד הוא אקט של אדם מחונך ומלומד העד לזכויותיו... זכויות אלה אינן אינדיבידואליות, כי אם אלה המשותפים לו ולשאר בני-האדם. כאשר האדם מורד, הוא מזהה את עצמו עם שאר בני-אדם ומנקודת ראות זו הסולידריות האנושית היא מטאפיזית.

(המרד, אלבר קאמי)

„אני מורד — לכן אני קיים" על פראפרזה זו למשפטו של דיקארט מעמיד אלבר קאמי את משמעותו של הקיום האנושי ואת תכליתו.

משהו מרוח זו תמצא היום בגל הפגנות הסטודנטים המכה את העולם בכל סביבותיו. לדעת קאמי המרד הוא מטאפיזי והוא מעמיד עליו את מהות הקיום האנושי של האדם המודרני. הפגנות הסטודנטים אמנם אינם מרד מטאפיזי במשמעות אליה הוא התכוון. יתר על כן למרד שלהם משמעות היסטורית-חברתית, אך יש בה גם סממנים מטאפיזיים. יחד עם זאת חייבים להסתייג כבר עתה ממכנה משותף כוללני מדי ויש לציין כי יחד עם הקשרים הבלתי-נמנעים ישנם הבדלים מכריעים בין תנועת המרי של הסטו' למרד של קאמי. בכך יש כבר גם הערכה לגבי תנועה זו. והסתום יבורר במהלך הדברים.

— מאת: **אריאל רוזן-צבי** —

„המחר לאינטלקטואלים"

למרות שגליה של התנועה מתנפצים בכל ארץ אל חופים אחרים, נשברים כולם ממקור אחד המחולל אותם. למרות שבכל מקום קיימים גורמים מידיים הכרוכים בבעיותיהן ובלבטיהן של בני אותה מדינה יש דחף פנימי אחד שהוא מולידן של הפגנות אלה. ניתן למצוא את המכנה המשותף כבר בעובדה כי הסטודנטים מחפשים מראש איזשהוא מניע מידי, אשר יאפשר להם לפתוח בהליכים של זעזוע. דהיינו: עצם הנסיון למצוא נקודות אחיזה כלשהן, השונות מארץ לארץ, כבר מעיד על שותפות של זרמים תת-קרקעיים ביצירתה של תנועת המרי. אפשר לראות כאן ערגות פתאומית, אשר מלווה בהחלטה הספונטנית „לא יותר". הבעיות, שבגללן יצאו לרחוב לא צמחו ביום שמחו עליהן; רק ההחלטה לא להשלים עימן היא זו אשר מפרידה בין אתמול להיום. כלומר למעשה זוהי החלטה רטרואקטיבית: המרד אינו רק מכאן ולהבא אלא גם פריעת חוב על העבר, בכך מעיד הוא על עצמו כי אין הוא מסתפק בגלוי אלא חותר אל השורש.

פרופ' מריון מושקט, מרצה למדעי-המדינה באוניברסיטת ת"א, רואה את המשותף בראש ובראשונה במעמדה המיוחד של האינטליגנציה „בימינו אנו, ובפרט במעמדו של הנער. בארצות המערב והמזרח גם יחד הכוחות התוססים והמהפכניים אינם יותר נציגי תנועת הפועלים, שהפכו להיות במרבית המקרים חלק מהמימסד. האינטלקטואלים של היום, ובראש ובראשונה הצעירים הלומדים עדיין, מהוים את הכוח העיקרי, הנון-קונפורמיסטי, החותר לשיפור החברה מן היסוד". גם עמוס קינן ורוברט וולטש, במאמרים בעתון „הארץ", מסכימים עם פרופ' מושקט וטוענים, כדברי ע. קינן: „המחר לאינטלקטואלים".

אי-נחת מן התרבות

„קארל מרכס", טוען פרופ' מושקט, „סבור היה שהפרולטריון הוא הכוח החברתי התוסס בחברה המודרנית. מתברר שבתקופה זו תפקיד זה עובר לאנשי-הרוח, ורק הם עשויים לדחוף את החברה לנתקות ממוסדות מיושנים ולתמורות בחנוך ובכלכלה, במשטר ובתרבות, במדיניות-פנים ובמדיניות-חוץ".

גל ההפגנות הינו מפלט מפני הבדידות. הפחד של האדם המודרני מפני הבדידות, שהוא הפחד מן המוות, מוצא את ביטויו בדרכים שונות ודרכי מנוס שונות נתיחדו לו בחברה שלנו. נראה כי בהפגנות ההמוניות יש לראות גם ביטוי של נסיון להתגונן מפני איזושהיא אימה ולהתמודד עימה. אך זהו רק חלק מן האמת. גל ההפגנות מעיד על אי-נחת של הדור הצעיר מן התרבות אשר הורישו לו, מן האמצעים המקובלים בחברה המודרנית, מן החברה אשר בתוכה הוא חי וממערכת הערכים והמושגים אשר במסגרתם נגזר עליו לחיות וגם לפעול. זוהי הכרה שתרבות האדם נמצאת במצב של דמדומים.

כבר ב-1922, לאחר מלחמת-העולם הראשונה, ניבא אוסוולד שפנגלר על התמוטטות תרבות המערב בספרו „שקיעת-המערב". תקופת הניהיליזם והאבסורד שחגגה את נצחונה לאחר מלחמת-העולם העידה על החרפת התהליך שתופעות הביטניקיזם וההיפיס הם נסיון למצוא מפלט ממנו באופנות שונות בנות-הרגע, שהמאפיין אותם הוא, שעוד בטרם נתגבשו סופית וכבר הן חולפות ואחרות תופשות את מקומן. שכן דורנו הוא כהגדרתו של אחד „דור השעמום והמשוממים". על מנת להפיג שעמום זה תרים אחר אמצעים שונים, שגם הם נתברכו בתכונה שהולידה אותם. הם משעממים עד מהרה את אלה המתגדרים בהם.

העולם המודרני מעלה על נס את השוויון ואת החופש, אך אפילו ארץ דימוקראטית כארה"ב לא הצליחה להתגבר על בעיה יסודית כזו של שוויון הגזעים, ובעית המיעוטים הלאומיים וזכויותיהם קיימת עדיין בכל העולם בכל חומרתה. חברת השפע שלנו הצליחה להגיע להשגים טכניים ומדעיים המשנים את פני העולם, אך את בעית הרעב לא הצליחה „האנושות המתקדמת" לפתור. אי-השקט הכללי בעולם נובע מהפער שבין סיסמאות הקידמה וההשגים הטכנולוגיים לבין פיגור מדהים בפתרון בעיות היסוד של עולמנו. איננו מתקדמים לעולם טוב יותר אלא מעמיקים את התהום בין שכבות האוכלוסיה השונות ומרחיקים את האדם מפתרון השאלות הקיומיות הראשוניות של ההויה האנושית והקיום האנושי.

יתר על כן, שביעות הרצון של החברה הטכנולוגית עומדת ביחס הפוך להשגים האמיתיים שלה; באחיזת עיניים זו היא מולידה בסופו של דבר אי נחת בוטה יותר ויותר. זוהי ריקנות של שובע המעמידה פנים כאילו הגיע לפיסגה בעוד שבאותו הרגע, רגע של יהירות עצמית, היא מתדרדרת והולכת. הדור הצעיר חש בצביעות הקיומית ובמצבו האומלל של האדם והוא חש אי שקט נוכח מציאות זו. הדור הצעיר אינו מוכן לקבל לידיו את הירושה שהדור הישן מעביר לו ומשום כך הוא מזעזע את הקיים. דוגמא לצביעות זו הוא מגלה גם בשמירה החיצונית המדוקדקת על מסורת הריקה מכל תוכן אמיתי וממשי. המסורת והמשטר הנוקשים באוניברסיטאות לעומת חוסר המעצורים והתרבות החופשית של הצעירים מעוררים גחוך ומתסיסים את הצעיר בצביעות שבהם. מסגרת המסורת החיצונית אין בכוחה לשמור עוד על הקיים ועל-כן הצעיר שובר אותה.

אופנה ותסכול

לדעת פרופ' וולר, מרצה לסוציולוגיה באוני' בר-אילן, שתי סיבות הן להפגנות. האחת חוסר האידיאולוגיה של הצעירים המחפשים ע"י ההפגנות את האידיאולוגיה. רוצה לומר: ההפגנות מספקות להם באופן זמני את הצרכים המידיים. לדעתי, זוהי אמת חלקית בלבד. נכון שיש מידה רבה של אופנתיות בתופעת המרי הזו, וכיון שאחת התכונות המאפיינות את האופנה היא התפשטותה המהירה בדרך של חיקוי יש גם בכך כדי להסביר את התפשטותן המהירה של הפגנות הסטודנטים בכל רחבי העולם. נכון, כי זו תופעה בין-לאומית הבאה לאחר שהביטניקים וההיפיס חדלו להיות הגילוי האופנתי הקצוני המספק את הדור וכי ההפגנות האלימות הן הגלוי החדש, אשר ירש את מקומם של כל הגלויים הקיצוניים הקודמים. אולם אסור לנו לשכוח כי כשם שדרכי ההתנהגות הקודמות

(המשך בעמוד הבא)

המרד

(המשך מהעמוד הקודם)

היו סימפטום למצב עמוק יותר, וכשם שגם אלה היו דרכי התבטאות מסוימים, אשר התריסו נגד מצב קיים, כך גם ב־מקרה שלפנינו, וכאן בצורה חריפה עוד יותר, מתגלה רצון עמוק, אולי אפילו בלתי־מודע, לתקן עולם.

גם העובדה כי הנטיה של צבור הסטו־דנטים בעולם היא שמאלנית קיצונית אינה מקרית. קיצוניות נאחזת בקיצוניות כדי לבטא את עצמה. הסיסמאות השמלאניות השונות כובשות את לב הצעיר בקסם שבהן וגם הן מתחלפות במהירות. גם זוהי אופנה המעידה על אי־נחת עמוק יותר ומגלה שיותר משיש טעם להת־מודד עם התוכן של הסיסמאות המאומצות יש מקום לתהות על שרשי המשבר ואין לפטור את הענין בדעתו של פרופ׳ וולר.

הסיבה השניה אותה הוא מעלה היא: „התסכול. לכל אדם יש מדה מסוימת של תסכול. האנשים מחפשים מטרה כדי לש־פוך הרצון של התסכול על מישהו אחר והפגנה או סיבה להפגנה הם ההזדמנות ,לשפוך׳ את הנטיות האגרסיביות שלהם על אחרים״.

דהיינו: פרופ׳ וולר סבור כי אצל הסטו־דנטים ההפגנות הן מטרה לעצמן: כלי בטוי שלילי המספק את עצמו בעצמו. דעה אחרת טוענת כי ההפגנה היא אמצעי אמנם בלתי מגובש ובלתי מוגדר, של הדחף לזעזע ולשנות.

צודק ד״ר י׳ רוזנברג, מרצה לפסיכו־לוגיה חברתית באונ׳ בר־אילן בקובעו: „אינני בטוח שאי־שביעות הרצון היא מהמשטר דוקא. המשטר הוא רק מטרה נוחה, ישירה ומיידית להפגנות, אבל ההפ־גנות אינן נגד המשטר באופן מיוחד״.

פצוץ מסגרות

„הנמוקים של מרד זה אינם לראשונה פוליטיים או חברתיים אלא אנושיים״: רו־ברט וולטש. וכיוון שבחברה שלנו מש־תלטת המדינה והממסד על כל תחומי החיים וכיוון שגם המסגרות באמצעותן מעניקה החברה המודרנית אפשרויות של תקון נדחות ע״י הסטודנטים ונשללות על־ידם כחלק מן המאבק הכולל מן ההכרח הוא לחפש דרכים חדשות, אשר באמ־צעותן ניתן לזעזע את החברה הקיימת. דרך זו היא דרך של הפגנה אלימה.

„דרך האלימות שנקטו בה הסטודנטים״ אומר הד״ר רוזנברג „היא חלק מתופעת אי־שביעות הרצון. הלחץ מתפרץ בצורה אלימה. נוסף לכך יש פה, ללא ספק, ביטוי לשלילה מסויימת של ערכי החברה, המ־אפיינת את מרדנות הסטו׳. מרדנות זו שוללת בין השאר את הערך של אי־אלימות״. המושגים של „תיקון מבפנים״ ושל „לשכנע ע״מ לתקן״ הם חלק מן האמצעים המוסדיים הרגילים המעוררים את חמתם ואשר על כן אינם יכולים לספק את הנסיונות המרדניים. פצוץ המסגרות לא יכול להעשות בדרכים שקבלו את הגושפנקא הרשמית של הממסד. הם פורצים מעבר להן. הדור המתקומם נגד שיטת מושגים שהאבות אינם יכולים להשתחרר ממנה ומתקומם גם נגד האמצעים שהם חלק משיטת המושגים.

הפרופ׳ מושקט מוצא כאן גם הוא „סי־טואציה מהפכנית שלפעמים אי־אפשר א־חרת. אני הייתי מצטט את לנין, שאמר שהסיטואציה הזו מתרחשת כאשר אין באפ־שרותו של השלטון הקודם לפתור אף אחת מן השאלות המטרידות את החבר״.

אקספרימנטים מסוכנים

אפשר לאפיין את תנועת המרי בקביעה שבמרכזה עומד נסיון ולא שיטה מגובשת של חתירה לדרך מסוימת. „העיקר הוא בכל זאת להתנסות נסיון של נתוק גמור מן החברה הישנה״ אומר כהן־בנדיט בראיון עם ז׳אן פול סארטר. ועוד: „הפגרה תאפ־שר לסטו׳ להגדיר לעצמם את אי־הנחת שלהם שהתגלתה ב־14 ימי המשבר ולהרהר מה הם רוצים לעשות ומה הם יכולים לעשות״. דהיינו: כאן ניכרת אמנם מעין ספונטניות של מרד — בניגוד לתכנון של מהפכה הלוחמת למען אידיאולוגיה

פרופ׳ מריון מושקט
הכוח המהפכני עבר לאינטלקטואלים

מסוימת — (עליה מדבר גם א׳ קאמי), אך יחד עם זאת יש כאן הסתכנות ב־אקספרימנטים. זהו זעזוע צפוי העובר על החברה מבפנים ע״י בניה של החברה. זהו נסיון של אלה שצמחו על ברכי החברה לקום עליה ולמוטטה. אך אין זה נסיון מוגדר כי אם נסיון להוכיח משהו גם לעצמם. לראות איך יפול דבר, ליצור תקדים ולמסור בידי המאורעות את ה־תפקיד להגיע לקביעות המוחלטות. יש כאן מן הנסיון להניע את הגלגלים שהתנוונו ולא להלחם על מטרות מוגדרות. לדעת ז׳אן פול סארטר זהו הצד החיובי והחד־שני בתנועת מרי זו: „יצא מכם משהו המעורר תמהון. משהו מהפכני, משהו הסותר כל מה שהפך את החברה שלנו למה שהיא כיום. הייתי מגדיר זאת כ־הרחבת שדה־האפשרויות״. אלא שיש גבו־לות לאפשרות של אקספרימנטים. כאשר אנשים במהלך הענינים נעשים שבויים ע״י הנסיונות שעשו, הם עלולים להמיט שואה על עצמם ועל כל מערכת הערכים המ־קיימת את החברה האנושית. באקספרי־מנטים טמון כוח מעורר ומגרה אך טמון גם סיכון עצום.

כוחה הוא סכנתה

כאן נבחרה דרך של סיכוי וסיכון. הכונה אינה רק לכך כי הם מסכנים את המסורת למען הסיכוי להחיותה מחדש וכי הם מסכנים את המדינה בדרך האנרכיה שב־חרו בה, למען הסיכוי להשיבה לתחיה — כי אם גם לעובדה שכוחה של התנועה הוא דוקא סכנתה הגדולה. „הסיכוי היחיד של התנועה״ אומר בנדיט „הוא דוקא אי־הסדר... כוחה של תנועתנו הוא, שהיא נשענת על ,ספונטניות שאין לרסנה׳ אם היינו מגדירים את מטרותינו היו יודעים עם מי יש להם ענין ומקימים חזית נג־דנו. ושוב לא היו ניצבים מול ,אנרכיה׳ ,ערבוביה׳ ,התגעשות שאין לרסנה״״. אך החתירה העמומה, הכאום שהוא כוחה של התנועה הוא סכנתה. אין טעם בסיכוי עליו מצביע בנדיט ללא אובייקט אליו מתיחס סיכוי כזה. דוקא שלילה טוטאלית דורשת תחליף וזה אינו בנמצא. משום כך גם רבים הפרדוכסים בתוך התנועה כשהדרך בה בחרו מחסלת אפילו את המ־טרות המוגדרות המועטות עליהן הצהירו. כגון: הדרישות הדמוקרטיות המופרזות ואי־הנחת מן הדמוקרטיה באות לידי בי־טוי בנתוץ מוחלט של עקרונות הדמו־קרטיה וכיוצא באלה.

כל מורד אמיתי שולל מצב קיים, אך מעמיד מערכת של ערכים במרכז עולמו. מרד, שאינו מחייב ואינו לוחם בעד משהו הממלא את חלל עולמו, אינו ראוי לשמו. החיוב והשלילה חייבים להיות מוגדרים ע״מ להגיע להתנגשות מפ״ה. אצל הסטו׳ השלילה מגובשת ואילו ה־חיוב סתום, מעורפל ובלתי־ברור. הצד החיובי של המרד, התחושה שהגענו ל־מצב שאין להשלים עמו עוד והנסיון ל־זעזע חברה מתנוונת, הולך ומאבד את צד החיוב שבו, שכן עם כמה שהשלילה המוג־דרת גוברת הריהי מהווה בעצמה את ה־ערך החיובי היחיד אשר למענו לוחם המורד; במקום כזה השלילה לבד מש־רתת את שתי הפונקציות וההתנגשות במ־קום להיות מפרה הופכת לזרת הרת־אסון. סיכוי הופך לסיכון בלבד.

סדר ואי־סדר

„אידיאות כאלה ראויות לשבח״ כותב וולטש על תנועת המרי. „אך הצרה היא שיש בהן סכנה של תלישות העלולה ל־הביא עלינו את ההיפך מן המבוקש. דעות המורדים הן בעצם אנרכיסטיות, מעומעמות, כל הדברים האלה שמענו כבר לפני 40 או 50 שנה והתוצאות לא היו מעודדות״. וולטש רומז כאן לעלית ה־פאשיזם באיטליה והנאציזם בגרמניה שהיו תוצאה של פעולות דומות לאלה הנקו־טות היום. החברה המתגוננת מפני פעו־לות אנרכיסטיות כאלה עלולה להסתבך בבחירת דרך אשר כבר הולידה שואה.

כאן השוני הגדול בין המרד לקאמי לבין תנועה זו. המרד של קאמי הוא חיובי. אין הוא בוחר באמצעים אנרכיס־טיים, להיפך, עצם פעולתו באה כדי למנוע אנרכיה ובאופן פרדוכסלי המרד בא למען הגנת הסדר. לעומת זאת ה־סיכוי היחיד של תנועת הסטו׳ לדעו׳ מנהיגה הוא אי־הסדר. בספרו מציין קאמי כי המהפכה ההסטורית מביאה תמיד ל־חזוקו של המשטר. כל מהפכה מובילה לדיקטטורה־אוטוריטטיבית. המהפכה של הסטו׳ מסוכנת עוד יותר שכן אין היא לוחמת בשמה של אידיאולוגיה או בשמם של ערכים מוגדרים.

יתר־על־כן, המפגינים מנערים עצמם מכל תחושת אחריות, שכן במרכז הפגנתם עומדת גם שלילת המושג אחריות במו־שגו המקובל. כל מרד שאין עמו תחושת אחריות, הסיכון שבו גובר על הסיכוי. המרד לקאמי נושא עמו תחושה כבדה של אחריות ונוצר על־מנת לספקה. „כ־אשר נהפך כסאו של אלהים מכיר המורד כי זוהי עכשיו אחריותו ליצור צדק, סדר ואחדות״, דהיינו: עליו להצדיק את ה־מרד בכוחה של אחריות גדולה. לעומת זאת נובעות ההפגנות מהרגשת אי־נחת, שאין בצידה כל תחושה של אחריות. הרגשה זו היא מבטלת ושוללת, אך מש־אירה חלל ריק אליו עלולים לפרוץ כוחות הרסניים, אשר יבואו למלא את הריקנות שנתהוותה ויכלו כל שריד של תרבות. תנועת מרי שאינה נושאת עמה משהו נוסף על שלילה גמורה והרגשת אי־נחת בלבד היא מסוכנת הרבה יותר מן המצב שחולל אותה.

בכך ישנה גם הוכחה נוספת כי ענין לנו באופנה אשר גררה אחריה את הדור הצעיר וזה נדחף למשחק ולאקספרימנטים, נעשה שבוי בידי עצמו ועלול לסכן את קיומה של התרבות האנושית החיובית. יש כאן הקבלה לשיבה של האדם ה־מודרני אל המיתוס, אשר מאיים על כל התרבות שנרכשה משך אלפי שנים.

הכוונה רצויה

החשש הוא כי במהלך השלילה ה־טוטאלית לא יבחינו בין חיוב לשלילה וינפצו את הכל: את היסודות הרצויים יחד עם גידולי הפרא, ומשום כך יש משום איום בתנועת מרי זו שגדול כוחה להרוס מאשר לבנות.

התנועה נזונה מהפשטה מסוכנת והיא לוקה באותה רעה חולה של הצביעות. אשר בגללה יצאה לרחוב... דוגמא אשר תמחיש את הכוונה: ההפגנות באונ׳ קולומביה התחילו בהתנגדותם של הסטו׳ לבנית אולם התעמלות על שטח של פארק ה־נמצא ברובע כושי. אך אותם סטו׳ עצמם יכרבו לקשור קשרי ידידות וחברות עם כושים בסביבתם. הסטודנטים מפגינים נגד המלחמה בויטנאם, אך אותם הסטו׳ עצמם לא יהססו לבחור בדרך האלימות הקי־צונית ביותר.

עם כל זאת, אין ספק שהסטו׳ חשים „במעין הרגשת סתומה״ כפי ש־מכנה זאת ע׳ קינן. הכוונה המסתתרת מ־אחרי ההפגנות, רצויה, והמחאה, אשר ב־עקבותיה בא הזעזוע, חיובית. כבר בעוב־

ד״ר יהודה רוזנברג
המשטר רק מטרה נוחה להפגנות

דה שכוח הלוחם נגד המשטר והממסד הצליח לגבש לו עוצמה כזו, שתתעלה מעל לשיקולים אינטרסנטיים, יש חיוב. ההפגנות עוררו כבר, במידה מסוימת, את המשטרים השונים והצליחו להוציא את הממסד מן השאננות האופינית לו. אבל הפגנות אינן בונות עולם חדש, הן רק סמפטום המעיד על חיוניותו של עולם כזה. רק מכוחה של אמת גדולה, אשר תצליח לא רק לזעזע אלא גם ליצור מציאות חדשה שיש עמה תודעה של יצירה, יוכל להתמלא החלל הריק המסוכן, אשר לא נמלא ע״י התנועה הנוכחית.

הסטודנטית שבאה מפריז.

בפאריז — באריקדות. בבלגרד — מהומות. בבר-אילן — בחינות סמסטר. לנו עדיין יש דאגות אחרות מאשר להפוך את המדינה. כשיגיע השלום המיוחל — אז בודאי יהיה לנו ראש למהומות. בינתיים — רק תתחיל לארגן הפגנה וכבר יקראו לך למילואים וזה שירצה להמשיך את מפעלך — עדיין נמצא במילואים. מכל מקום, הנאה לא מעטה לנו בקריאה בעיתונים, הצצה בשבועונים ומי שלא נכנע לחרם רכני בני-ברק, אפילו יכול לראות בטלביזיה כיצד הצרפתים יוצאים מהכלים.

אבל, גם לנו יש משהו מן הסטודנטים הצרפתים. אין לנו אולי אותן בעיות ואותו מרץ, אך יש לנו סטודנטית שלמדה באוניברסיטת פריז. בזמנו — היתה אוניברסיטה זו חלק מן הסורבון המהולל. עתה — עומדת היא ברשות עצמה ומפגינה נגד הכל ברשות עצמה.

— מאת מנחם מיכלסון —

גומת חן וג׳ינג׳ים

הסטודנטים, ליליאן קבאי (21), הגיעה ב־13 ביוני לארץ, כמתנדבת. כמתנדבים אחרים הציצה — ונשארה.

ליליאן החלה לומדת פסיכולוגיה וזו־אולוגיה באוניברסיטה ומתכוננת להמשיך ברפואה לכשתסיים בהצלחה את הלימודים לתואר ראשון.

באוניברסיטת פאריז למדה ליליאן רפו־אה. משעלתה לארץ הבטיחו לה אנשי הסוכנות כי „אין בעיות" והיא תוכל להמ־שיך כאן בלימודי הרפואה.

אולם, מאחר וכבר מזמן לא הפגינו נגד הסוכנות, הרי שהבטחה לחוד ומצי־אות לחוד וליליאן מצאה את עצמה בבר־אילן לומדת פסיכולוגיה וזואולוגיה.

ליליאן, ממוצעת קומה, גומת חן בסנ־טרה וג׳ינג׳ים מלא החופן על אפה, מח־ייכת כשהיא נזכרת בחבריה הצרפתים אשר קיצצו מעט את אפו של דה־גול: „את המהומות החלו לארגן הסטודנטים בסור־בון, אך החבר׳ה באוניברסיטת פאריז הצ־טרפו אליהם. הסטודנטים בפאריז מת־חלקים לשתי קבוצות עקריות. קבוצה אחת — „מינו" — אשר אנשיה מזדהים עם הקומוניסטים ופעילים מאוד בשטח הפוליטי. קבוצה שניה — „מאז׳ו" — אשר הנימנים עם קבוצה זו מתרחקים מכל פעילות פוליטית וכל עיסוקם הוא רק לימודים וביבליוגרפיה".

אבל כשהחלו המהומות בצרפת שכחו אנשי ה„מאז׳ו" את עקרונותיהם המקוד־שים ועלו על הבריקדות עם או בלי ספרים.

וכך, כשהגיעו לארץ תמונות ראשונות ממחזות המהפכה הצרפתית 1968, זיהתה ליליאן את הבנינים בהם למדה ואף פגשה פה ושם בפרצופים מוכרים אשר במקום עט נובע אחזו בליסטראות.

בסתר ליבה חפצה ליליאן להיות בין המפגינים העליזים, אך, אחרי הכל, עוב־דת היותה כאן החזירה אותה למציאות.

ומכיוון שליליאן נמצאת כאן, גלגלנו עמה שיחה אודות הנעשה בצרפת בימים של רגיעה.

לכל כיתה — בית קפה...

ובכן, להשכלה כללית, כמה מספרים מחכימים. כ־15 כיתות של לומדי רפואה מצויות באוניברסיטת פאריז ובכל כיתה כ־300 עד 400 תלמיד. עכשיו תכפילו ותראו מה יצא לכם...

ליליאן זוכרת הרצאות שהיו נוכחים בהן אלפי סטודנטים. „לא פעם" היא מספרת „המרצה העביר הרצאה לשתי כיתות. כיתה אחת, שכללה 1500 תלמידים, ישבה באמפיתיאטרון והמרצה, בגודל טב־עי, עמד והרצה. ואילו כיתה שניה ישבה ולפניה מכשירי טלביזיה — והחבר׳ה רשמו..."

אך קיימים הבדלים נוספים.

שם, למשל, אין מדשאות נרחבות כמו בבר־אילן. הקאמפוס מורכב מחדרי הר־צאות ובשעות שאין הרצאות הרי שלפני הסטודנטים פתוחים חדרים להכנת שעו־רים. ככה, לשבת ולהתפרקד על הדשא עם ארטיק נזלולי זה מעין „קסטה מור־גאנה".

אצלנו, סוערים הויכוחים על מסעדה נוספת. באוניברסיטת פאריז אין אפילו מסעדה אחת בשטח האוניברסיטה (אז אולי אלה שלנו יסעו לשם ויעשו עסקים טובים?...).

מספרת ליליאן: „בהפסקות שבין ההר־צאות לא יכולנו לשבת בחדרי הכנת השע־ורים מחוסר מקום. ועל כן נהגנו ללכת לבתי־קפה, שתינו ולמדנו. לכל כיתה היה בית קפה משלה ותלמיד כיתה אחת לא העיז להכנס לבית הקפה של הכיתה השניה, כן הלימודים בבתי הקפה עלו לנו המון כסף..."

שריקות ומחיאות כפים

ומה נשמע בחדרי ההרצאות?

על תכונתם המחממת והמהממת של ה־כ״פים עמדנו כבר באחד הגליונות האח־רונים. בפאריז אין בעיה אשר כזו.

„שם" אומר ליליאן „צריך להכנס חצי שעה לפני ההרצאה כדי לתפוס מקום. כי ל־300 תלמידים לא תמיד יש מקום ב־חדר צר. מי שמאחר, לא נותר לו אלא לשבת על הרדיאטורים או המדרגות. ב־חדר אין כסאות כמו כאן אלא יש ספ־סלים המיועדים לשלשה אנשים ועליהם יושבים בד״כ ששה אנשים, כך שלכ־תוב לא הכי נוח".

ממש כואב הלב מה שקורה שם, ב־פאריז. נו, ובמצבים ג׳ונגליים כאלה, יש אפשרות אחרת מאשר להפגין?!

בזאת לא תמה כוס היסורים של סטו־דנטי פאריז. מי שמאחר ב־5 דקות ל־הרצאה זוכה במבטים של מאות עיניים ולחשושים רמזניים מאוד לפשר האיחור. כי כשצרפתי או צרפתיה מגיעים באיחור לשעור, זה לא בגלל שהאוטובוס איחר...

הסטודנטית ליליאן קבאי, אשר למדה רפואה באוניברסיטת פאריז בתצלום משותף עם חבריה ללימודים (מסומנת בחץ במרכז התמונה)

ומה דעתכם על הסצינות הבאות?

כשנכנס המרצה — עומדים הכל על רגליהם. אף אחד אינו מעיז לשבת לפני שהמרצה מרמז באצבעו הצרפתית כי ה־ישיבה מותרת.

לאחר מכן, עם סיום ההרצאה, מוחאים הכל כפים. והיה — אם לא מצאה ההר־צאה חן בעיני השומעים הרי שהבנים תוחבים שתי אצבעות לפיהם ופותחים בשריקות לעבר המרצה. אבל זאת — רק לאחר מחיאות הכפים...

ציניקן היה אומר, כי אילו נקוט היה כלל זה בידי סטודנטי בר־אילן, הרי ש־היו עומדים ושורקים מבוקר עד ערב. זו הסיבה — בודאי — שמנהג זה אינו בר מציאות אצלנו...

עם פיז׳מה מתחת למגדל איפל

בעיה אחרת היא פגישה עם המרצה. כאן, אתה יכול „לתפוס" את המרצה אחרי ההרצאה, בחדר אוכל, או כשהוא עומד בתור בבנק „המזרחי" שבבנין ה־מנהלה.

בפאריז על הסטודנט לעבור שבעה מ־דורי פרוצדורה עד שהוא נפגש עם א־סיסטנט, ולא כל שכן עם מרצה. תחילה — בקשה לראיון ואח״כ פגישה עם ה־מזכירה ולאחריה עם מזכירת המשנה ו־לאחר שעברת בהצלחה מתרס זה אתה נפגש עם המזכירה הפרטית המפנה אותך ל... כן, למרצה, סוף סוף.

נו, אז שלא יעשו הפגנות?! שלא יד־רשו רפורמות?!

מאחר ופאריז אינה מן הקטנות שב־ערי העולם, הרי שמבני האוניברסיטה מפו־זרים ביד נדיבה בעיר. וכך, מחזה משובב לב הוא לראות כיצד 400 חבר׳ה דוהרים לעבר המטרו, נדחסים פנימה ונוסעים לקצה השני של העיר על מנת להגיע למעבדה או לאולם הרצאות אחר.

ואתם עוד באים בטענות שרע לכם בבר־אילן. תתביישו, מפונקים! כאן, כש־צריכים להגיע מן הספריה עד לחממות הכ״פים מגיעים, נעבעך, חצי מעולפים. אז תתארו לכם את הפאריזאים המסכנים.

אולם כל זה אינו שובר את רוחם של הצרפתים. למרות הקשיים הפיזיים, נו־הגים תלמידי הכיתות הגבוהות „למתוח" את תלמידי הכיתות הראשונות.

וזה מתחיל בתעלולים עליזים במטרו ומסתיים לא פעם בתמונה סוריאליסטית של סטודנט העומד בצד, מתחת למגדל איפל כשעל עורו — פיז׳מה מפוספסת...

אצלנו — אחרי תעלולים כאלה, נוסח „כדורי", יוצאים רמטכ״לים. אצלם — דניאלים אדומים ובנדיטים.

חיי החברה של הסטודנטים הצרפתיים עשירים ומגוונים, מסיבות ונשפיות, סר־טים, בידור וכו׳. ויכוחים אינסופיים בנוש־אים פוליטיים תופסים מקום נרחב אצל ה־סטודנטים הפאריזאים. אצלנו, כידוע, נושא זה לקוי ביותר.

יש גם בחינות...

ולגבי הלבוש. בסורבון, לבושים הס־טודנטים על פי האופנה האחרונה של הביטניקים. היינו — שיער גולש (בנים) ורגלים חשופות ושריריות (בנות). סטו־דנט כי יכנס להרצאה עם גיטרה לא יעורר כל תשומת לב. רק שישב בשקט.

באוניברסיטת פאריז, מקום בו למדה ליליאן עד השנה שעברה, לבושים החבר׳ה כמו בני־אדם ומתנהגים בצורה נורמאלית. יתר על כן, הם אפילו לומדים ונבחנים. ליליאן אמנם נמצאת במזרח, אך הגיגיה לא מעט במערב. כשהיא מדברת היא מגלה אהדה רבה לחבר׳ה בפאריז והמלה רפורמה היא הליימוטיב של שיחתה.

תוך כדי שיחה עמה הביא הדוור מכתב מאחיה הלומד ב„סורבון". במכתבו, אשר הגיע לארץ דרך שוויץ, מספר האח כי בחינות סוף השנה עדיין לא התקיימו — ומי יודע מה יהיה?

כמעט שכחנו שלסטודנטים בפאריז יש גם בחינות...

„שמח" בעולם הסטודנטים. עולם גועש ורועש. עולם של מהומות ושל הפגנות ושל שביתות. עולם של ניפוץ אידיאלים. איפה השלווה האקדמית, איפה?!

כשלא ניתן למצאה בהווה, היה בדעתי לילך אל העבר. ניצבתי לפני פרופ׳ ח. ז. הירשברג מן המחלקה להיסטוריה ישראלית באוניברסיטה, וכיקשתיו להעלות זכרונות מספסל הלימודים. המשך לסידרה „כשהייתי סטודנט".

לפרופ׳ הירשברג יש זקן סנטר מכסיף ומבט מלטף מבעד למשקפיו. הוא לא נתן לי לשקע באשליות: „גם בזמני היה שמח בעולם הסטו׳"...

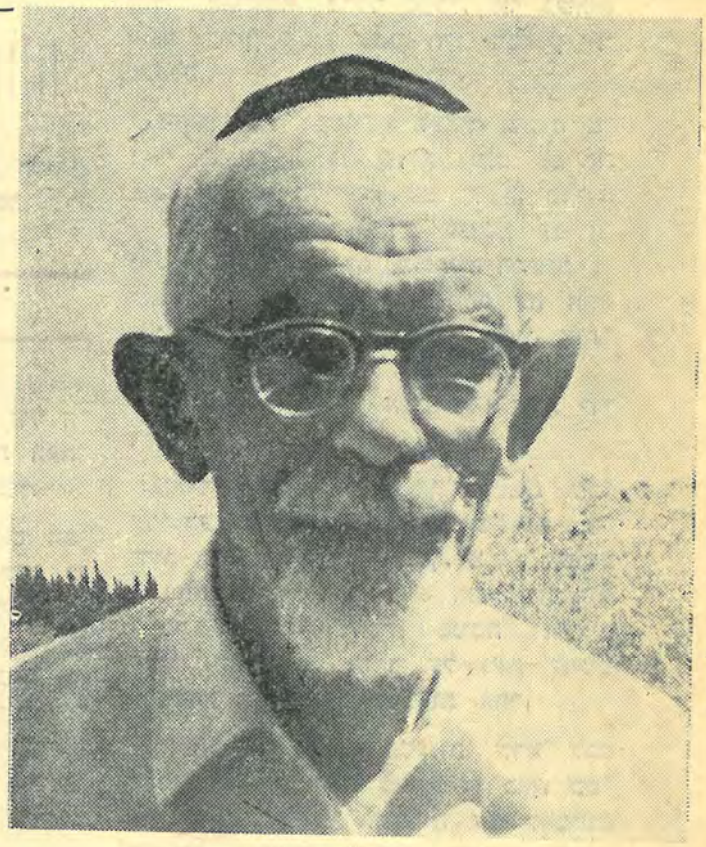

פרופ׳ הירשברג:

אני חושב שהפגנות הסטודנטים מוצדקות

אנו עוברים אתו 45 שנה אחורנית ל־וינה, לא לזו של הקונגרסים ושל הואל־סים ושל פראנץ יוזף. אנו עוברים לוינה סוערת ולוחמת. וינה של תגרות בין סטו־דנטים גויים לסטודנטים יהודיים. לוינה שהיו בה הפגנות על רקע של שכר לימוד.

ב־1921 התייצב פרופ׳ הירשברג, אז עלם בן י״ח, בשעריה של וינה. יליד טארנו־פול שבגאליציה. בנו של סוחר. וינה לא היתה זרה לו — במלחמת העולם הרא־שונה היה בה פליט עם משפחתו.

פרופ׳ הירשברג חבש בעת ובעונה אחת את ספסלי בית המדרש לרבנים ואוניבר־סיטת וינה. החוויות השליליות באו לו, כמובן, באוניברסיטה. מספר פרופ׳ היר־שברג: „זה היה בתקופה שלאחר מה״ע ה־1 — תקופת התעצמות התנועה הלאו־מנית והנסיונות ההולכים ומתחזקים לדחוק בראש ובראשונה את היהודים מעמדותיהם האקדמיות. אני למדתי בוינה, שהיתה לכ־אורה ליברלית ונוהגת לפי המסורת של הקיסר פראנץ יוזף יחס סובלני כלפי ה־יהודים. היו הרבה יהודים באוניברסיטה, מהם יהודים ממש, חצאי־יהודים וגם מ־שומדים. הסטודנטים הגויים ניסו מדי פעם בפעם להצר את רגליהם של הסטודנטים היהודיים. נסיונות אלה התגברו עם הגי־דול במספר הסטודנטים הזרים מארצות הירשה האוסטריות, במיוחד מגאליציה".

מסתבר שזאת לא היתה אנטישמיות פא־סיבית; היא היתה אלימה למדי, לפי סיפורו של פרופ׳ הירשברג: „קטטות ו־תגרות לא היו עניין נדיר בין סטודנטים יהודים לבין סטודנטים גויים, שדרשו שיהיה לא רק נומרוס־קלאוזוס, לגבי קבלת יהודים לאוניברסיטה, אלא גם נומרוס־נולוס, כפי שהיה מקובל בפו־לין. מדי פעם היו מונעים את כניסת היהודים לאוניברסיטה ומרביצים מכות. חל־קם היה מאוגד באגודות לאומניות־אנטי־שמיות, שהתאמנו בסיוף. בדרך כלל לא התערבה המשטרה בתגרות. שטח האוני־ברסיטה היה מחוץ לתחומה"...

לפרופ׳ הירשברג היה „מזל": „כתלמיד בית המדרש לרבנים וכחניך המגמה המז־רחנית, שהיו בה יהודים רבים, באוני־ברסיטה — לא התנסיתי בכל אלה"...

פרופ׳ הירשברג שהה בין כותלי בית המדרש לרבנים מ־1921—1927. „זאת היתה האפשרות היחידה בוינה ללמוד יהדות ברמה מדעית גבוהה". מקצועות עיקריים: תלמוד ופוסקים, מקצועות משנה: נ״ך, היסטוריה יהודית, ארמית, פילוסופיה דתית, מפרשים, מדרשי אגדה, שנלמדו כמדע.

„המשטר בבית המדרש היה מאד סוב־לני ונוח — מספר פרופ׳ הירשברג — „לא היו הפרות משמעת. למדנו בכיתה כ־25 תלמידים לכל היותר. לשיעורי תל־מוד היינו באים כולם, אך לשיעורים אח־רים הקפדנו לבוא בעיקר לפני בחינות.

„הלימודים בבית המדרש התנהלו מש־מונה עד אחת. הווי? הרוב היו מבוגרים ממני. חלקם אף למעלה מגיל 30 — ׳תלמידי ברזל׳ כפי שקראו להם. הפעילות המשותפת התרכזה בעיקר באגודה הציו־נית־דתית שבעיר".

בבחינות לא היו מעתיקים: „היו מעט נבחנים ושמירה על כל אחד ואחד".

ארבע שנים בלי בחינות

— האם אתה זוכר את הבחינה, שבזכו־תה הוסמכת כרב?

פרופ׳ הירשברג נזכר בהנאה: „אוהו, ועוד איך! בחינה בע״פ במשך חמש שעות בנוכחות חברי ועד הנאמנים, מרצים ו־תלמידים".

עם ההסמכה יצא פרופ׳ הירשברג לצ׳נ־סטכובה שבפולין, שם כיהן תריסר שנים כרב.

הוא בא לשם גם עם דוקטורט ביד, לאחר שקיבלו ב־1925. מקצוע הלימוד העיקרי היה: שפות וספרויות שמיות — ערבית, ארמית, סורית ואכדית. פרסית — מקצוע משני.

„היינו צריכים 10 שעות לשבוע" — נזכר פרופ׳ הירשברג — „אך היינו באים למחציתן. המרצים לא היו מקפידים".

בכלל כדאי לנו להתקנא בסטודנטים של וינה דאז: „ארבע שנים בלי שום בחינה", כדברי פרופ׳ הירשברג, מי שרצה — למד, מי שלא רצה — לא למד, הבחינה הסו־פית היתה קובעת... חוץ מזה היו עבודות סמינריוניות"...

— הכיצד?

פרופ׳ הירשברג: „אצלנו בארץ נהוג משטר לימודים אנגלי או אמריקני. זה שונה לגמרי ממשטר הלימודים המרכז אירופאי".

— מה דעתך על עומס הבחינות אצלנו?

פרופ׳ הירשברג: „אני חושב שיש כאן יותר מדי בחינות ולכן לא מספיקים להקיף את החומר. הסטודנטים נאלצים להתפזר על יותר מדי שטחים ולתפוס נקודות — שם היה צורך לשלוט בשטח מסויים. חוץ משפות, לא היו מקצועות חובה".

כורה זהב, חוטב וחקלאי

מסתבר שפרופ׳ הירשברג רוחש אי־אמון לשיטה המקובלת בארץ: „לעתים אני קובע את הציון, רק לאחר שאני רואה את שם הסטודנט, זאת הואיל ואף פעם אין לדעת אם עבודה טובה הועתקה מאיז־שהוא מקור, בעוד עבידה לא טובה יכולה להיות מקורית. אולי התלמיד לא התבטא נכון. (ברחמנות) בכלל, כושר ההבעה של התלמידים כאן נמוך מאד"...

— שאלתי: אומרים עליך שאתה מרצה מקל...

פרופ׳ הירשברג השיב בחן: „תשאל את הסטודנטים"...

עד שהגיע לאוניברסיטה בר־אילן לפני עשור שנים, עסק פרופ׳ הירשברג בעסוקים שונים מאז שימש כמורה בגימנסיה של צ׳נ־סטכובה, העיר בה כיהן כרב. מ־1940 היה פליט במשך שנתיים עם משפחתו—בסיביר. „הייתי שם כורה זהב, חוטב עצים, פועל חקלאי". ב־1942 שוחררו, עברו לאירן, משם עלו ב־1943 עם ילדי טהרן.

לא דואגים לסטודנטים

בארץ התקבל לעבודה ספרותית ב„מוסד ביאליק" והחל לשקוד על ספרו רב המוניטין „ישראל בערב". כן עבד אצל המתרגם הממשלתי והיה מראשוני האנצי־קלופדיה המקראית. בין השנים 1948 ו־1962 היה איש משרד הדתות — מנהל

כשישבתי מול הקתדרה

המחלקה המוסלמית והדרוזית, ולצד זה מ־1947 עד 1955 חבר־מחקר באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא לא הירצה שם. זאת הוא עושה באוני׳ בר־אילן, בה הוא מלמד היסטוריה יהודית בימי הביניים ובשטחים המוסלמים. פרופ׳ הירשברג ה־הדיר במהדורה מדעית את „חיבור יפה מהישועה" לרבנו נסים בן יעקב והוציא בשני כרכים את תולדות היהודים באפ־ריקה הצפונית. זאת לצד אין ספור של מאמרים.

— מה דעתך על הפגנות הסטודנטים בעולם?

פרופ׳ הירשברג, בשובבות: „אני חושב שהם צודקים. אני מתפלא שאצלנו הם... לא שובתים".

פרופ׳ הירשברג, בשובבות: „אני חושב דאגה לבבית של הגופים השונים לסטו־דנטים לא דואגים להם. אין היחסים ש־צריכים להיות".

— ובאוניברסיטה בר־אילן?

פרופ׳ הירשברג מרגיע: „אצלנו המצב טוב יותר מאוניברסיטאות אחרות. — אוניברסיטה לא גדולה, ציבור אחיד ב־מידה מסויימת, מקורב מבחינה רעיונית. זה ציבור טוב מדי בשביל הפגנות"...!

שעה עם ראש יש להגביר

אברהם קריניצי, ראש עירית רמת־גן, הוא אחד מידידיה המוב־הקים של אוניברסיטה בר־אילן עוד מימיה הראשונים. ה„אבא" של עיר הגנים חש ברגשי אבהות גם כלפי הקריה האוניברסיטאית, שנלחם פ־עם לסיפוחה לתחומי עירו. קריני־צי מתעניין תדיר באוניברסיטה, מעדכן את ידיעותיו על המתרחש בה ומנצל כל הזדמנות לבוא אליה כאורח אהוד ומכובד. באוניברסיטה בר־אילן כמעט אין זוכרים טקס בלי ראש העיר.

באתי לראיין את מר קריניצי. היתה שעת צהרים. הוא התפנה מעסוקיו ופנה אלי: „שאל"!

● שאלתי: כיצד תסכם את הרגשתך למראה ההתקדמות של אוניברסיטה בר־אילן?

ראש העיר השיב: „אני רואה שהאו־ניברסיטה לא מתקדמת, כי אם (בוחר את הביטוי הקולע) קופצת (דבריו נקטעים על ידי יהודי, שמוכנס ע״י מזכירתו. עוד עניין של בניה. קריניצי: „זה יהיה בגרנציה שלנו, אבל שלא נישאר בצרות; גרנציה שמנה"!). האוניברסיטה הזאת מת־קדמת במהירות של הצנחנים של רמת־גן. אלה (שולח מבט אל סמל הצנחנים שב־חדרו) הבנים שלי, אלה. תראה, איזה בנים יפים יש לי!

● שאלה: האם חלמת אי־פעם על האוניברסיטה הזאת?

תשובה: אני רוצה לומר לך, שמהת־חלת העליה השניה הייתי מהחולמים (בפ־נים קורנות) על עתיד גדול של העם בארצנו, אך אם אומר שחלמתי לזכות במדינה הזאת, בירושלים הבירה, בצבא עם תותחים — אז לא אומר את האמת. אותו דבר בנוגע לאוניברסיטה. כשבא אלי פרופ׳ חורגין וסיפר שהוא רוצה לבנות אוניברסיטה, הסתכלתי עליו כעל... משו־גע, משום (בחיוך) שגם אני הייתי תמיד בין המשוגעים־החולמים ורק המשוגעים־החולמים הצליחו לבנות משהו במדינה הזאת.

● אני: האם הקו הדתי של האוני־ברסיטה — לרוחך?

קריניצי (במהורהר): אני חושב שכן. זה לא מזיק (משעין את סנטרו על כפות ידיו), רק מוסיף.

● אני: כיצד היית רוצה לראות את האוניברסיטה בעתיד?

קריניצי: אני רוצה לראות את האו־ניברסיטה גדולה, כמו שראיתי אוניבר־סיטאות עתיקות באנגליה ובאמריקה. להן יש הרבה קרקע, אני מקוה שגם לבר־אילן יהיה. אוניברסיטה (במעשיות) אינה יכולה לגדול בלי קרקע. האוניברסיטה תגדל גם אם יבואו יהודים מהגלות. כשאני אומר גלות, אני מתכוון גם לגלות שהיהודים נמצאים בה ואינם מרגישים שהם בגלות. אם תהיה קרקע, אם יהיו יהודים, יהיה כאן מדע. מדע זה זכות הקיום שלנו. הנה לשווייצים אין הרבה פלדה, אבל מטון אחד הם עושים הרבה שעונים, כי יש להם מדע, אצבעות (מדגים) בעלות טכניקה.

● אני: יש אומרים שהסיוע, המוגש ע״י העיריה לאוניברסיטה, אינו חופף את גאוותה עליה. מה דעתך על כך?

קריניצי (בהינהון): אני חושב שזה... באמת כך. לדעתי, העיריה צריכה להגדיל את הסיוע. הרי זאת האוניברסיטה של העיר. העיריה צריכה לעזור לאוניברסיטה לגדול ולקשור את הסטודנטים ואת הפרו־פסורים לעיר.

● אני: ובינתיים, אין להם כל זיקה

עירית רמת־גן, אברהם קריניצי
את התמיכה ב„בר־אילן"

ראיין **יעקב בר־און**

לרמת־גן...

קריניצי (בקול חסר דאגה): אני חושב שזה יעבור. זה עניין טריטוריאלי. העיר מתקרבת לאוניברסיטה. הבניה תלך ב־כיוון זה. אז תהיה לאנשי האוניברסיטה ולתושבים תחושה משותפת כלפי העיר.

● אני: אלו תכניות יש לעיריה ביחס לאוניברסיטה?

ראש העיר: קודם כל נסלול כביש, שי־חבר את רמת־גן העיר עם האוניברסיטה. נעביר גשר מעל כביש גהה. האוניברסיטה

צריכה להיות קשורה לעיר בתחבורה, מים, ביוב, גנים, תאורה, הכל. נעשה הכל שבר־אילן תהיה חלק אינטגרלי מהעיר.

● מר קריניצי, אומרים שהמשטר ב־עירית ר"ג אינו דמוקרטי. זה נכון?

קריניצי (כהשתוממות): איך זה יכול להיות לא דמוקרטי. אם לא היו בוחרים אותי, הייתי הולך לישון בבית. יש לך רוב בעיריה — אתה נמצא בה, אין לך — אתה יכול ללכת...

אני בטוח (בפסקנות) שהמשטר דמוק־רטי. (מרצין פתאום) לא כמו באמריקה — שמעת מה שקרה לקנדי (הראיון נעשה ביום, בו נודע על ההתנקשות). בארץ שלנו יש צבא ולא הורגים אחד את השני. יש דמוקרטיה במדינה, יש דמוקרטיה ב־עיריה.

● אני: איך הצלחת להישאר בשלטון זמן כה רב?

ראש העיר: אני מוכרח לומר לך שאני בשלטון בר"ג כבר 44 שנים. יש לי ילדים בגיל של העיר. העיר גדלה אתי ועם משפחתי וברוך השם יש לי עשרה נכדים ו־11 ניגים. זאת עובדה, כולם בוחרים בי. אפילו הצעירים, החיילים. כנראה, יש משהו סמוי שנותן לי את הקולות. הרבה זמן אי אפשר לרמות את האנשים; הרי הקדשתי (בסיפוק) את חיי לדבר הגדול ביותר שיכולתי לעשות. בגלל זה לא הלכתי לועד הפועל, או לכנסת.

בפתאומיות: שיהיה ברור, אני מתכונן ללכת גם לבחירות הבאות. הרי אני מר־גיש עצמי צעיר יותר מצעירים רבים. אני אוכל טוב, שותה טוב, חושב בסדר, מבין הכל וזוכר הכל. השנים אינן קובעות. אז למה שאפסיק? הרי בניתי עיר ב־ישראל.

לוגם ממיץ האשכוליות: אני ידיד ותיק עם בן־גוריון, אמרתי לו פעם, שאני ראש העיר היקר ביותר במדינה. במשך השנים הוציאו עלי במפא"י, על תעמולת בחירות נגדי, אולי מליונים. מה אני יכול לעשות? לא קניתי אף קול אחד. אינני אשם, שבוחרים... ככה זה — הסבא בחר בי, בנו בוחר בי וגם הנכד יבחר. זה סימן שהקהל לא טיפש. הוא יודע את מי להעריך. פעם קיבלתי אפילו פי שלוש מהמפלגה שלי לכנסת. (כתפיו הח־סונות כמו מזדקפות) אותי בוחרים קו־מוניסטים ודתיים, מפמניקים וליברלים. כו־לם.

● שאלה: אני מבין שאתה מחסידי בחירה ישירה של ראשי ערים?

תשובה (בקול תקיף): בדיוק כך!

אני: האם אגזים באומרי שרוחך צעירה יותר מאשר אצל צעירים רבים?

הזקן לפי תעודת הזהות: לפעמים (ב־שובבות) אני קיצוני בזה יותר מהם. יש לי התלהבות יותר גדולה. אני נהנה מ־עצמי!

● אני: טענו פעם שיש כמעט כפיה דתית בעירנו — האיצטדיון, בתי הקולנוע, הרפורמים...

קריניצי: לא שמעתי שדתיים יפריעו לחילוניים, אבל צריך לשמור שחילוניים לא יפריעו לדתיים. (כהתלהבות) לא צריך לפתוח את הסינמה בליל שבת דווקא מול בית־כנסת. אם רב רפורמי רוצה לנגן בשבת על אורגן, אז שלא יעשה את זה מול הבית של הרב של רמת־גן.

● שאלה: לעומת זאת, האם נעשה די לטיפוח הדת בר"ג?

תשובה: אני חושב שבתי־הכנסת של ה־עיר צריכים להיות יפים, להיות בתוך גנים. (בהכעת משאלה) צריך לתת אפ־שרות, שהנוער יתקרב לדת ויראה את היופי שבה. לדאבוננו (בצער כן), הגדו־לים לא עושים את זה.

● אני: מה מונע אם כן איחוד עם בני־ברק?

קריניצי (בתקיפות): לפי דעתי, אי אפ־שר להתאחד אתם. אני מתאפק, שלא לדבר על שכנים, אבל (בקריצה) יש בי־נינו איזה דבר, זה לא דבר פשוט לשרוף דגל לאומי. ברמז זה, אולי אמרתי הכל...

● אני: ועם גבעתיים?

ראש העיר: אני חושב שנסתדר. נמצא דרך לסינימה בשבת בגבעתיים, אבל אטליזי טריפה לא יהיו שם. יחיו בלי זה. הנה ר"ג עיר גדולה, 135 אלף יהודים, ברוך השם. כולם חיים בלי טריפה. מי שירצה את זה, שיחפש במקום אחר. אף אחד לא חלה מאכילת בשר כשר...

● אני: מר קריניצי, אולי אפשר לקבל ממך מירשם איך להיות ראש עיר טוב?

ראש העיר המנוסה ביותר במדינה: ל־ראש עיר טוב קשה לישון בלילה; הוא חושב אז על עירו. ראש עיר כזה משכים קום ובודק אם העיר נקיה, אם מגרשי־המשחקים מסודרים ואם הגנים פורחים. הוא צריך תמיד לקבל את הקהל, שבא אליו ב„דלת פתוחה", ולשמוע ממנו כל מה שדרוש. ראש עיר טוב צריך הרבה סבלנות ונסיון ביחסי ציבור וביחסי אנוש. ראש עיר טוב צריך להתעניין בכל דבר בעירו — אמא שמתלוננת, שהילד שלה הועבר לבית־ספר מרוחק; בחורה שאין לה כסף להתחתן; אשה, שלא רוצים לקבל אותה לבית היולדות של העיר, ראש עיר טוב צריך לדעת לשמוע תלונות אלה. לראש עיר כזה אין שטח פעולה מוגדר. כל מה שיש בעיר שייך לו מכיוון שהוא שייך לעיר.

בשביל זה (מסכם) נכנסים אלי ישר, לא דרך מזכירה...

● אני: האם יש ראשי ערים כאלה בארץ?

קריניצי (כטון חברי): אבא חושי ב־חיפה. נאוי השופט הוא ראש עיר טוב בבאר־שבע. את ראש העיר החדש של פתח־תקוה אינני מכיר, אבל הקודם, רשיש, היה אחד מהטובים. יש עוד כמו ראש עירית חולון, פנחס אילון. נו, יש. נכון?

● אני: מה הקשר בין ראשות עיר לבין מקצועך — נגרות?

קריניצי (שולף את אחת מאימרותיו היותר מפורסמות): נגר יכול להיות תמיד ראש עיר, אך לא כל ראש עיר יכול

(סוף בעמוד 13)

נפח הזכוכית האנדרתי

הקורס הכי מפחיד באוניבר־סיטה נמצא באחד ממרתפי בנ־יין הפיזיקה. כשמתקרבים לשם, שומעים רעש מחריד אוזנים, שכמעט מזכיר טרטור של מ־נועי סילון. יורדים כמה מדר־גות בכניסה ורואים להבות אש סגלגלות וקטנטנות מיתמרות, המקנות ליושבים לידן הילה מסויימת של מסתוריות.

נא להכיר: קורס מנפחי הזכוכית.

מאחורי שם כבד זה ניצב בחור צ־נום, על סף שנת השלושים לחייו — זהו הבוס של הקורס, אליהו ריקה — אחד המדריכים הבלתי אקדימאיים של האוניברסיטה. הידיים שלו הן הת־עודה האוניברסיטאית שלו. ידי אומן ואמן.

אליהו ריקה מנפח זכוכית באוני־ברסיטה מזה שנתיים, אך הוא במקצוע כבר 15 שנה. כמעט מילדות. מנפח זכוכית בדם. מסורת משפחתית עוד מסוריה. לעסוק בחפצי־חן. ריקה בחר בזכוכית. כמעט במקרה. שלחו אותו מלשכת העבודה לקורס, מאז לא נפרד מניפוח הזכוכית.

יש לו בית מלאכה בת"א. עסק טוב, כך אומרים. בתי־מלאכה גדירים ומ־עטים, והביקוש רב. אומנות מכניסה, וגם אמנות. ריקה מעטר כלי זכוכית. משתתף בתערוכות.

באוניברסיטה הוא מתכנן את מכ־שירי המעבדות — „לפי הזמנה", מייצר אותם. הוא אינו אנוכי. מקנה מנסיונו לשני קורסים של שמונה אנשים כ"א. קורסי־רשות. בלי נקודות.

מה עושים זניכי קורס זה, כולם בשלב לימודים מתקדם של כימיה?

השיבה סטודנטית עם קוקו, הלו־מדת כימיה לתואר שני ומסתתרת מאחורי השם „אלף": „כבר ניפחנו מבחנות, כדורים, ואזות וחיברנו צי־נורות".

— מהנה?

„כן, אבל הרעש זוועתי"...

— לשם מה להסתבך עם הרעש הזה?

„כשאני זקוקה לכלים למחקר, שוב אינני תלויה באחרים. אני עושה זאת בעצמי. זאת מטרת הקורס".

בחדר המרווח, בו יש שולחנות עבודה, עם להבת גז ל־10 אנשים, החלו להיאסף חניכיו של ריקה. הוא חילק להם צינורות דקים וארוכים. עוד מעט ישוו להם צורות מצורות שונות.

החבר'ה ניגשו לעניין. קצת היסו־סים. הנסיון אינו רב בינתיים. סטו־דנטית שאלה את ריקה אם קודם נותנים גז. האו. קיי. ניתן והלהבות הקטנות האירו בנגה מיוחד את פני מבעיריהן. בחלל החדר — ריח של הגאז. הרעש — אוטם אוזניים.

יעקב גרינוולד, סטודנט ישנה רבי־עית לכימיה, נראה מתנשף.

— מה אתה מתאמץ כל כך?

„מנסים לנפח בקבוקון".

לבורנטית מהקורס אמרה, שהיא לומדת לייצר מכשירים, הדרושים ל־סטודנטים.

חברתה, גם היא לבורנטית, שי־חקה בבטחון עם האש.

— חם לך?

„קצת".

— יש כוויות?

„לא, נזהרים".

— מפחדים?

„לא כל כך".

סטודנט אחר התוודה: „באתי ל־קורס מיזמתי".

— אבל אין מזה נקודות?...

„לא נורא. מה שלומדים יותר, זה לא מזיק"...

ריקה נראה מרוצה מחניכיו („תופ־סים מהר".) ומעצמו („אשתי אומרת שזה מקצוע טוב, שנותן הכנסה ג־בוהה").

אז בשביל מה צריך להתענות כל כך הרבה שנים על ספסל הלימודים?...

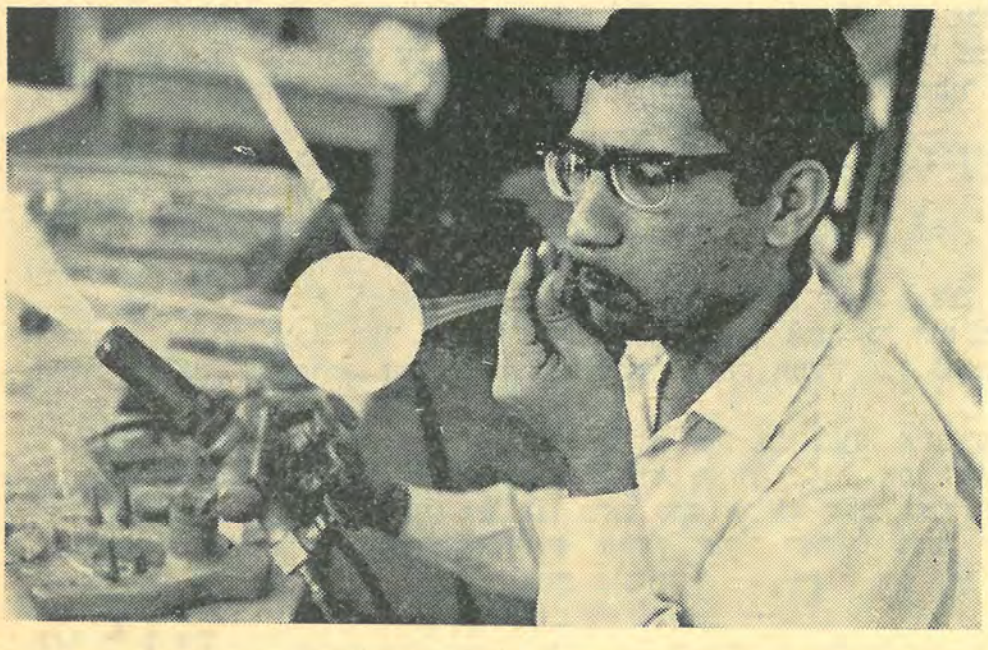

מה אומר העם...

הנהגה

בציבור הרחב יש נטיה מובהקת לאהוד את ממשלת הליכוד. 79% תומכים ללא סייג בממשלה.

אמר הפקיד החיפני קאול אורנשטיין: „זאת ממשלה, המייצגת את כל צדדיו של העם". הוא ורבים אחרים אמרו שעליה להמשיך במבנה הנוכחי לפחות עד השגת השלום; כי היא „קיר מגן למדינה", כפי שאמר דניאל דבורין, עתונאי מת"א. רבים הביעו שביעות־רצון מובהקת מהשתייכות גח"ל לקואליציה. דברי האהדה לממשלה מוצו ע"י אסתר גרליץ, פקידה מת"א, שאמרה: „הממשלה הזאת משתדלת לשוט בעולם העכור לטובת העם".

לעומת ההסכמה הכללית עם הממשלה, הביעו רק ארבעה אחוזים מהנשאלים את הדעה, שיש להחליפה לאלתר. שלושה אחוזים, ולאו דווקא מהדור הצעיר, דרשו הצערה לאלתר.

14% מהנשאלים הביעו הסתייגויות שונות לגבי מדיניות הממשלה. אהרן אורגיל, כורה בתמנע, יצא נגד התרת הרסן ע"י הממשלה בשטחים. אחרים הסתייגו מהמדיניות הכלכלית של הממשלה. רוב המסתייגים כי הזדהותם עם הממשלה היא רק „חצי־חצי".

מסתבר כי בציבור הרחב, בניגוד לציבור הסטודנטים, ממשיך ראש הממשלה, לוי אשכול, לרכב על „סוס ההצלחה" בעקבות מלחמת ששת הימים. לא פחות מ־57% מהנשאלים חיוו דעה שעל אשכול להמשיך בתפקידו.

נימוקים יותר מבוססים לתמיכה באשכול מסר עורך הדין הפתח־תקואי יצחק ברא"ז, שאמר כי „למרות החסרונות הטבעיים של אשכול, חלו בתקופתו שלושה אירועים גדולים: א) איחוד תנועת הפועלים. ב) הקמת ממשלת הליכוד הלאומי. ג) הנצחון הגדול במלחמת ששת הימים, אם כי הוא לא היה הגורם לכך.

20% מהנשאלים חיוו בגלוי דעה שאשכול אינו האיש הנכון במקום הנכון. יתר 23% של משתתפי המשאל לא התנגדו לראש הממשלה, אך השמיעו כלפיו הערות שונות. אושרית הרפז, קופאית צעירה מת"א, אמרה שהוא „הרע במיעוטו". אחדים אמרו שאשכול ותרן יותר מדי ושלמה אנטי, מתמחה למשפטים מחולון, אמר ש„תלוי עם מי אשכול יושב". דוד דרור, בעל בית מלאכה לסריגה מת"א, אמר ש„אשכול משתדל להיסחב איכשהו אחרי אחרים". בולט כהנקה, אחות מצריפין, ציינה ש„אשכול בסדר. אך חסר לו בטחון". יעקב קוייש, רואה חשבון מבת־ים, אמר שראש הממשלה אינו נמרץ די הצורך. סיכם ישראל שכטר, עורך פטנטים מת"א: „עם ממשלה חזקה הוא טוב, ולא — הוא חלש"...

לגבי שר הבטחון, משה דיין, לא היו דעות חצי־חצי. 89% מהנשאלים מחייבים ו־11% מתנגדים. כל משמיעי ההסתייגויות התייצבו בגלוי לצד חסידי דיין. דיין הוא פופולארי ושמו בלבד מעורר התפעלות בנוסח „אוהו, כל הכבוד שלו", כפי שאמרה מרים ג'מיל, עקרת בית משכונת התקוה. בין הנאמר על שר הבטחון: „איש צבא ובטחון"; „אדם חזק ורצוי"; „בעל מרץ וריאליסטן מובהק"; „שר הבטחון הטוב ביותר, שישראל יכולה לצפות לו"; עם זאת הושמעו הסתייגויות מספר. צבי קדם מקיבוץ מעגן, אמר כי דיין בא אל המוכן. אחדים ציינו, כי דיין לוקה במישור המדיני, כפי שאמרו ישראל גלזר, קיבוצניק מניר־דוד, ויוסף תם, פקיד בנק מבת־ים. אחדים יצאו נגד התנהגותו של שר הבטחון. אמר דניאל יצחקי, טכנאי מטוסים מקיראון: „דיין הוא מקצועי מאד בשטחו ומוכשר, אך הוא גם יהיר מדי ורודף פרסומת".

את דעת השוללים סיכם יוסף פרידמן איש מסילות, שבעמק בית־שאן: „דיין הוא אישיות בלתי יציבה בדעותיו".

שר החוץ, אבא אבן, זכה לתמיכה של 66% מהנשאלים, 18% שללו את דרכו ו־16% השמיעו הסתייגויות שונות.

אבן הוגדר ע"י ישראל אלקבץ, מזכיר קיבוץ תל־קציר: „אבן הוא דיפלומט, שצריך לומר דבר והיפוכו". צבי קדם ממעגן אמר, כי הוא מצדד במדיניותו של שר החוץ, הואיל ואסור לישראל לשחק תפקיד של פרימדונה מבודדת".

אחד ממתנגדיו של אבן, אהרן אורגיל, אמר כי „הוא אינו משקף את תחושת הדור". שאול סירטון, פועל דפוס מאזור, גינה את הותרנות של אבן ואילו יעקב קוייש ציין כי „אבן נואם טוב, אך לא עקבי במדיניותו", כך אמר גם הנהג הפתח־תקוואי יהושע שוורץ ואילו ישראל שכטר סבור ש„אבן טוב רק מתי שהוא מקבל הנחיות טובות"...

שלום

רוב הציבור אינו שקוע באשליה בנידון זה. רק אחוז אחד מהנשאלים אמר בפסקנות: „יהיה שלום"! ועוד 9% מאמינים כי השלום יבוא בקרוב, בעוד 90% ענו חד וחלק: „לא יהיה שלום בקרוב".

בתוכם נתגלתה קשת של גוונים בדעות לגבי עניין זה. 12.5% מקווים שיהיה שלום, כמו שאמר ברוך כהן, פועל בניין, מבני עייש: „אני מקוה שמשיח צדקנו יביא את השלום". 7.5% אמרו שהגורם הרוסי והמלחמה הבין־גושית יקבעו את מועד השלום, כמו שאמר מיכאל ישראל, מפעיל מכונות מאילת: „שלום יהיה רק אם הרוסים ירצו. המפתח — בידיהם".

אחוז אחד הביע דעה ש„צריך להיות שלום", 4% אמרו רק: „הלואי שיהיה שלום". יהודי אחד אף הוסיף: „צריך להתפלל שיהיה שלום". אחר סבור ש„השלום קרוב יותר ממלחמה". ואברהם קייס, קיוסקאי מרמלה, אמר „אין עם מי לעשות שלום".

2.5% מהנשאלים אמרו, כי אינם מאמינים שיבוא שלום ואחד הנשאלים אמר בפשטות. „אני מפקפק בכך". 2.5% מהנשאלים רואים סיכוי לשלום אבל לא בעתיד הקרוב". אברהם דוד, חשמלאי משכונת התקוה, גילה רוח קרבית: „יותר טוב מלחמה"... דעה קיצונית אחרת השמיע המכונאי יהודה חודידי מבת־ים: „יהיה שלום, אם... ישראל תהיה מעוניינת בו" — בנימין רנד, נהג מונית מנצרת עילית, אמר ש„אם עשרים שנה לא היה שלום, אז לא יהיה גם בעתיד". 4% מהנשאלים ציינו שיהיה שלום בעוד שנתיים־שלוש.

שטחים

איש מבין משתתפי המשאל אינו סבור, כי יש להשיב את כל השטחים ללא תנאי, אם כי לגבי סיני והגדה ננקטה יתר נדיבות.

מבין המשתתפים היו 40% מחסידי סיסמת „לא לוותר על אף שעל אדמה" וממקורביהם — אלכסנדר ירקוני אמר: „לא להחזיר אף סנטימטר". יוסף ישראלי אמר שצריך להחזיק הכל, אפילו „אם יהיה לחץ מבחוץ". הגנן מאיר לונדי מר"ג אף סבור ש„יש לספח את כל השטחים המוחזקים". חיים בורקו, עובד משטרה מת"א טען ש„השטחים הם המקל שלנו". יהודה קרייד, מושב'ניק מהיוגב מאמין ש„השטחים הם קלף טוב למיקוח".

אחרים מוכנים לתיקוני שטחים, אבל רק לאחר שיכון השלום. כולם תמימי דעים שאין להחזיר את הגולן ואת ירושלים, אך 16% מהנשאלים היו מוכנים לדבר על החזרת סיני ו־9% דוגלים בהחזרת הגדה, בחלקה הגדול. ישראל אלקבץ מתל־קציר היה מוכן לדיון בתיקוני גבולות, אך „אם יחזירו את הגולן לא יהיה שלום".

ישראל שכטר ביקש שלא נחליט על כך לפני המו"מ עם הערבים. 5% מהנשאלים ביקשו להימנע מהבעת דעה לגבי עניין זה, או „הפקידוהו" בידי הממשלה, כדברי אברהם אוטסברג, חייט מת"א.

(המשך בעמוד הבא)

שלושת העמודים הבאים מוקדשים ללבון מספר בעיות בעית השלום, אשר אין רגע פנוי ממחשבה עליה בעית ההנהגו פחות בימים אלה ועומדת לחזור שוב לסדר היום לקראת נוספו. בעית המשטר הדמוקרטי בישראל, שתשומת הלב אליה והנושא הכלכלי שעדיין מעסיק אותנו למרות הבעיות הנכבדות

הבדיקה שערכנו על דעות ציבור הסטודנטים והציבור הרחב עוד סטטיסטיקה כממצא ראשוני, כי אם כתחום התענינות תשובות באיקסים. כל המשתתפים והם מאות רבות של אנשי רשמנו לא רק „כן" או „לא" אלא תשובות מפורטות יותר, השונות לגבי הבעיות אשר העמדנו בפניהם. פנינו אל סתם ומחובתינו לציין כי איננו מתימרים לקבוע כי לפנינו מחקר אופן התיחסותם לבעיות המרכזיות המעסיקות היום כל אח

נקודה נוספת אותה אנו מאירים היא היחס בין דעות זו. כל אלה, כאמור בשלושת העמודים הבאים.

— כתבו וערכו: יוסי בן

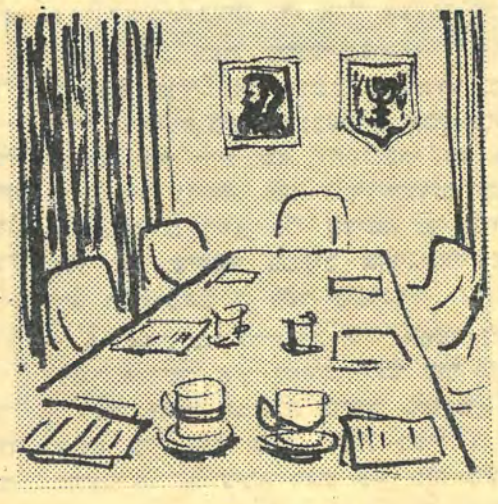

הממשלה וההנהגה...

על השלום...

מה אומרים הסטודנטים

יסוד של החברה שלנו, אשר בפניהם ניצב הציבור הישראלי: שהעסיקה אותנו רבות לפני המלחמה, מעסיקה אותנו קצת הבחירות הבאות. בעית השטחים, שנוספה לנו לאחר שהשטחים הופנתה במיוחד לאור מספר תופעות שהתעוררו באחרונה השונות שבפניהם אנו עומדים.

שונה היא מן המקובל. לא עוד משאל כנהוג אצלנו ולא נלווה בלבד. לא השתמשנו בשאלונים ולא דרשנו סימון מן הציבור ומאות סטודנטים, רואיינו באופן אישי וכך אשר אפשרו לנו גם להתרשם מן הגישה המאפיינת את השכבות עמך, אל תעשיינים, אל אנשי מסחר, אינטליגנציה ואחרים מדעי, לפנינו בדיקה של מספר רב ומגוון של אזרחי ישראל, מאתנו ודעותיהם השונות.

הציבור לאלה של הסטודנטים והמסקנות המתבקשות מהשוואה

מאיר וב׳ א׳ יעקב —

הנהגה

הסטודנטים מרוצים מן הממשלה הנוכחית ומהרכב ההנהגה של המדינה בד״כ, א״כ ישנה אי־שביעות רצון מראש הממשלה הנוכחי. הגורמים הקובעים את עמדת הסטודנטים בקשר לממשלה הם בעיקר מדיניות החוץ והבטחון.

התברר כי 28% מכלל הסטודנטים המרואיינים לא היו שבעי רצון מהממשלה, מסיבות שונות, ו־70% היו מרוצים ממנה במידה זו או אחרת. תוצאה אחרת שהפתיעה במקצת היא כי התברר שאפילו בין הסטודנטים יש (אחוז אפסי אמנם: רק 2%) שאין להם דעה פוליטית ושמדיניות הממשלה אינה מעניינת אותם. מאחת הסטודנטיות (היסטוריה ותנ״ך שנה א׳) שמענו כי „אני לא מתעניינת הרבה בפוליטיקה, ולא חושבת על כך״. כפי הנראה זהו חריג ויוצא מן הכלל, שאינו בא ללמד על הכלל, וכי לסטודנט הישראלי אמנם יש תודעה פוליטית בכל השטחים.

רוב הסטודנטים היו בדעה כי כללית הם מרוצים מממשלת הליכוד הלאומי בראשותו של אשכול, עד יעבור זעם. רבים אמרו כי „אני מזדהה עם החלטותיה״; „היא מכלכלת את מעשיה בתבונה״; „העם נתן אמונו המלא בממשלה הנוכחית״ ועוד. יצחק יצחקי (פסיכולוגיה וחינוך ד׳) אמר כי „היא לא רופפת, אם כי פה ושם יש גורמים לסכסוכים״. עמי שקד (קרימינולוגיה, ב׳) אף הרחיק לכת ואמר כי „היא ממשלה נהדרת, עושה כל מה שצריכים לעשות״.

אך כנגד זאת נשמעו גם דעות הפוכות לחלוטין. דליה ו. (כלכלה ומדעי

בעית השטחים...

מצב כלכלי...

המדינה, א׳) אמרה בצורה חד משמעית כי „זוהי ממשלה עלובה. היא הפכפכה ואין לה קו קבוע שלפיו היא פועלת״. רחל ר. (מדעי המדינה א׳): „הממשלה לא חזקה. יש לה רוב בכנסת, אבל יש מאבק בפנים כל הזמן״. מרגלית קטן (מתמטיקה—פיזיקה ב׳): „זה לא טוב שאנשים יושבים 20 שנה בשלטון, צריך להחליף אותם״.

בקורת הושמעה גם על מדיניות החוץ ועל ההסברה של הממשלה. דב זילברשטיין (מתמטיקה—פיזיקה א׳) אמר כי „הממשלה נוקטת קו יותר מדי מתון. ההסברה לא טובה״. א־פרופו הסברה. חלק גדול מאוד מהסטודנטים שחיוו דעה חיובית על הממשלה הסתייגו אף הם מקו ההסברה של הממשלה, והיו סבורים כי אינה עושה די בשטח זה. אחדים הגדירו זאת כ„מחדל״ או כ„כשלון״ ואחרים אמרו כי „צריך לעשות עוד הרבה מאד בשטח זה״. פנחס שוק (היסטוריה ישראלית וכללית שנה ד׳) אמר כי „מדיניות החוץ וההסברה היא כשלון מוחלט לא מסבירים לעולם שבאנו לציון לשחרר את א״י ולהביא את העם לציון מכל הגלויות״.

בנושא הממשלה חייבו כל הסטודנטים ללא יוצא מן הכלל, את דעתם כי בנסיבות העכשוויות על ממשלת הליכוד להמשיך ולהתקיים.

נושא אחרון שנגענו בו בתחום הממשלה היה ההנהגה. הסטודנטים התייחסו בעיקר לראש הממשלה, לשר החוץ ולשר הבטחון. כללית, התברר כי רובם אינם מרוצים מאשכול, כי מרוצים מאבן — אך לא מההצהרות האחרונות שלו, וכי מרוצים כמעט לחלוטין מדיין״.

„ראש הממשלה כבר רכש הרבה נסיון בממשלה ונראה שאין בממשלה שום שר שיוכל למלא את תפקיד רה״מ באותה יעילות שהוא ממלא אותה כיום״ — כך סבור אברהם פלדהיים (ביולוגיה, שדה ג׳). אך לא כל הסטו׳ היו בדעה זו. רבים ראו ב׳ פשרן מדי, שאינו מתאים לתפקיד זה. שפיר אבוהם (מ. א.) סבור כי „אשכול מתגלה כהסכן וכפשרן״. סטודנט אחר (פסיכולוגיה ואנגלית, א׳): „הייתי מעדיף את ב״ג במקומו. הוא לא אישיות חזקה מספיק. הוא עושה רושם רכרוכי מדי. הוא לא טוב בשביל הערבים״.

על אבן אמרו הרוב כי הוא „פוליטיקאי שקול ונבון״; „נואם מצויין״; „אני בטוחה שהוא עושה הכל לטובתנו גם אם לפעמים הוא עושה שגיאות״ וכיו״ב. אך עם זאת רבים הסתייגו מן ההצהרות האחרונות שלו. י. ג. (סוציולוגיה ומדעי המדינה, א׳): „משהו מסריח כנראה בהצהרות ובמה שעומד מאחוריהן״. עזרא קרני (היסטוריה ומדעי המדינה ב׳): „אני לא מבסוט מהקו של אבא אבן״. דעה טיפוסית היתה בפיו של אחר שאמר כי „אני בטוח שאבא אבן מסתכל על הענין דרך משקפיים יותר רחבות מאשר השרים האחרים, אבל השגיאה שלו היתה בזה שהדברים שלו מגיעים לידיעת הציבור בצורה שמשתמע ממנה כאילו הוא מחליט דברים על דעת עצמו בניגוד לדעת הממשלה. אני לא בטוח אם זה כך באמת״.

על דיין היו הכל תמימי דעים כי הוא „האיש המתאים במקום המתאים״: כי „הוא היחיד בממשלה שיש לו גב ציבורי חזק״; או סתם ש„הוא בסדר״. אך היתה גם דעה אחרת, נוסח זו שהושמעה ע״י אליעזר וייץ (פסיכולוגיה וזואולוגיה, ב׳) שלפיה „דיין הוא איש צבא בומבה, אבל בתור פוליטיקאי הוא אופורטוניסט״.

שלום

בנושא זה היתה אחדות הדעים מוחלטת לגמרי בקרב הסטודנטים: 100%, מתוכם, אף ללא יוצא מן הכלל אחד, היו בדעה כי אין סיכוי סביר לשלום בקרוב עם ארצות ערב.

אף אחד גם לא האמין או אף שיער כי יתכן שלום נפרד עם ירדן, למשל. „משום שחוסיין לא יכול להיות עצמאי בענין הזה, אם הוא לא רוצה לאבד את הכסא שלו״.

ואשר לשאר הערבים, הדעה היתה אחידה: לא יהיה שלום, מסיבות התלויות בערבים ולא בנו. — אמר א. ש. (לשון עברית ב׳): „שלום? איפה! אין סיכוי לשלום. זה תלוי באופי של הערבים. הם לא ישכחו את המלחמה״. ש. ש. (מתמטיקה וכלכלה א׳): „הערבים לא ישבו אתנו אף פעם. הם שונאים אותנו״. סטודנט אחר (חינוך וצרפתית, ב׳): „אין סיכוי, כי הערבים לא הוציאו מהראש שישראל היא מדינה מודרנית. הם נשארו פרימיטיביים, אפילו עם עזרת הרוסים״. מ. א. (פסיכולוגיה, א׳): „המפלה של הערבים רק הגבירה את רגש הנקמה שלהם״.

בקשנו גם לבדוק „מה מוכן אתה לעשות אישית למען השלום״. אך לאחר המשאל התברר כי שאלה זו היתה מיותרת ואולי אף חסרת־טעם. שכן, כיוון שאיש לא האמין כי יש סיכוי ראציונלי לשלום עם הערבים, גם לא היה מוכן לעשות משהו בכיוון זה אישית, פשוט משום שלא היתה לכך כל השפעה. אך היו שאמרו בכל זאת כי „אם אדע שיבוא שלום אני מוכן לשלם קצת יותר מיסים כדי להעלות את הרמה של הערבים ולצמצם את הפער״ (מ. א. פסיכולוגיה א׳), או כדברי מיכה בילו (מדעי המדינה א׳) שאמר כי „אולי אסכים לצאת במסגרת של התנדבות, ולהדרכה של ערבים, או משהו כזה״.

דעה טיפוסית של הסטודנטים בשטח השלום היתה בדבריו של ישראל ג. (סוציולוגיה ומדעי־המדינה א׳) שאמר כי „עקרונית אני מצדד בדעתו של האלוף יהושפט הרכבי שאין סיכוי לשלום קרוב עם הערבים, מאחר שהפער בין הישראלים והערבים הוא עצום כל־כך״.

שטחים

גם בתחום זה התברר כי 100% מכל הסטודנטים היו בדעה כי אין להחזיר אף שעל אדמה לפני הסדר של שלום קבע חתום. על ירושלים ועל הגולן אמרו כי הן חייבות להשאר בידינו לצמיתות. על הגדה המערבית, רצועת עזה וסיני נתעוררו חילוקי דעות אם יש להחזיר או לא. הרוב אינם תולים את הצבעתם בבחירות בעמדת מפלגה על בעית השטחים.

„לא להחזיר אפילו שעל אחד״, טוען עמי שקד, שלחם בסיני. „מי שחושב שצריכים להחזיר א) הוא לא יהודי ב) הוא לא ישראלי. הרבה דם נשפך״.

(המשך בעמוד הבא)

מה אומרים הסטודנטים

(המשך מעמוד 9)

שמואל ש. (מתמטיקה ומדעי המדינה א׳), לעומת זאת, סבור כי „לא צריכים להצהיר על המדיניות בקול גדול, אבל צריך להיות ויתור מסוים אם רוצים שיהיה משא ומתן כי פירוש הדבר שאתה גם נושא וגם נותן משהו״. ל. ר. (כלכלה א׳): „לא צריך להחזיר שום דבר. צריך לעשות פדרציה. את הערבים הפליטים צריך ליישב בסיני״. ונוימן משה (כלכלה ומדעי המדינה ב׳): „לפי דין תורה כמעט כל השטחים שלנו, אבל אפשר להקריב מעט למען השלום״. שולה ישראלי (ספרות ומדעי־המדינה): „לפי דעתי השלום הוא העיקר ולא הסיפוח״.

האם תולים הסטודנטים את הצבעתם בבחירות בדעת מפלגה על בעית השטחים?

כאן לא נסתמנה תשובה אחידה בתשובות הסטודנטים. רוב הנשאלים השיבו כי הצבעתם בבחירות לא תהיה אך ורק בהתאם למצע של המפלגה בענייני השטחים. דעת המפלגה על השטחים תהיה אחת נקודות שיובאו בחשבון, אך לא היחידה. **על שאלון עלום־שם של סטודנט לפסיכולוגיה ולמדעי־המדינה משנה ב׳ היה רשום כי „קו המפלגות בענייני השטחים עשוי להשפיע, אבל לא העיקר״. על שאלון אחר של צ׳וצ׳ו שולדינר (ד״יש, ד׳) היה רשום כי „אני** אצביע עבור המפלגה שאני חבר בה. הקריטריון לא יהיה לפי השטחים.

כלכלה

בקשנו לבדוק את גישת הנשאלים לבעיות היסוד של הכלכלה בארץ ולא לתחום כלכלי ספציפי כלשהו. הרוב אינו מצדיק העלאות במסים למען הבראת הכלכלה.

התוצאות בקרב הסטודנטים הפתיעו במידה רבה בתחום זה. שכן, התברר כי מחצית הנשאלים, 48%, מצאו ליקויים יסודיים וחמורים בכלכלת הארץ והיו בדעה כי זו אינה יציבה; 24% אמרו כי אינם מתמצאים בבעיות כלכליות ועל־כן לא השיבו ורק 28% היו מרוצים מכלכלת המדינה.

„הכלכלה הישראלית היא רק בתחילת הדרך״, סבור ש. ש. (מתמטיקה וכלכלה, א׳). „לפי דעתי הדרך שעלתה עליה היא בסדר. יחסית, המצב פחות או יותר טוב״. א. ש. (לשון עברית, שנה ב׳) סבור אף הוא כי „הכלכלה של המדינה היא בתלם הנכון. זה מוכח גם בעובדה שהצילו אותנו מהמיתון. המצב הוא טוב במיוחד אם זוכרים שאין עכשיו הרבה סיוע מבחוץ והמדינה צריכה לעמוד בכוחות עצמה״. ואילו משה נוימן (כלכלה ומדעי המדינה, ב׳) „הכלכלה אמנם סבירה, אבל ישנם אנשים מוכשרים יותר לניהול כלכלת הארץ מאלה העומדים עכשיו בראשה״.

לעומת זאת, מרבית הסטודנטים הצביעו על הפגמים הבאים: חוסר יציבות, חשש לאינפלציה, עלית מחירים, חוסר מדעיות בכלכלת המדינה, השקעות בלתי מחושבות ועוד.

מה מוכנים הסטודנטים לעשות כדי להבריא את כלכלת המדינה? התברר כי רובם הגדול אינו מצדיק העלאות במסים בצורות כלשהן למען מטרה זו. **המילווה הבטחוני היה מוצדק אך בקושי בעיניהם. אחדים טענו כי „אנו סובלים ממעמסה מיותרת״; „משקיעים יותר מדי כסף במקצועות שירותיים במקום מקצועות יצרניים״; „גם תושבי השטחים המשוחררים צריכים לשלם מסים״ ועוד.**

המשטר הדמוקרטי

כאן בדקנו את יחס הסטודנטים למשטר בארץ, ואת מידת שביעות רצונם מהדמוקרטיה הקיימת. ביקשנו לדעת אם סבורים הסטודנטים כי יש או אין התערבות בחיי הפרט; אם יש או אין פגמים דמוקרטיים בקונסטלציה הפוליטית הנוכחית בארץ; אם יש או אין דמוקרטיה מספקת באשר לשטחים המשוחררים־המוחזקים.

התברר כי 66% מכלל הסטודנטים שנשאלו היו מרוצים מן המשטר הדמוקרטי הקיים בארץ, במידה זו או אחרת. 22% מצאו פגמים חמורים בדמוקרטיה בתחומים שונים ו־2% השיבו כי לא נתנו דעתם על נושא זה.

אף לא אחד מן הנשאלים היה סבור שיש התערבות גדולה מדי בענייני האזרחים בארץ. רבים הצביעו על תופעות הנראית לכאורה כבלתי דמוקרטיות — כדוגמת איסור פרסום ספרו של איסר הראל, מעצרים גדולים בשטחים וכיו״ב — אך הצדיקו אותם בשל הסיכון הבטחוני בו אנו שרויים עתה.

אך כנגד זאת התבררו גם פגמים דמוקרטיים חמורים פחות או חמורים יותר, כפי שהצביעו עליהם 22% מן הנשאלים. מלכה בן־לוי (היסטוריה ישראלית וכללית, שנה ד׳) סבורה בהחלטיות כי „אין פה דמוקרטיה. לחברי המפלגות לא נותנים להביע בחפשיות את דעותיהם האישיות. האדם צריך להיות „חלק מהקהל״. אך לא רק לחברי המפלגות אלא אף לגבי „האזרח הקטן״ אמור הדבר בואריאציה אחרת, מרי ר. (ספרות ותנ״ך, ג׳): „קשה לומר שיש פה דמוקרטיה מוחלטת. לא תמיד נותנים לאזרח לומר מה שהוא חושב. וגם אם הוא יאמר — לא מתחשבים בדעתו״. סטודנט אחר ד. ח. (כלכלה ומדעי המדינה, א׳) מצא פגם דמוקרטי בכך שלדעתו „יש העדפה של העירוניים על פני תושבים של עיירות פיתוח וישובים קטנים״.

רבים הצביעו על פגם חמור אחר בדמוקרטיה הישראלית, שנתגלה כתוצאת לואי מהקמת ממשלת הליכוד הלאומי. הכוונה, כמובן, להעדר אופוזיציה הראויה לשמה בכנסת מזה שנה.

לסטודנטים הצגנו גם שאלה נוספת: מהי הבעיה הבוערת ביותר של המדינה. לפי סיכום השאלונים, הבעיות הן אלה, כסדרן: בטחון ושלום, עליה (בעיקר מארצות הרווחה ומבריה״מ), קשיים כלכליים, בעית איחוד ירושלים, עתיד השטחים המוחזקים, מדיניות החוץ של ישראל, מצבם של הפליטים הערבים.

מה אומר הציבור

(המשך מעמוד 8)

שאלנו גם אם עניין השטחים יהיה לגבי הנשאלים תנאי בבחירות הממשמשות ובאות.

54% השיבו בשלילה. נימוק מקורי היה לקיוסקאי חיים רייזל מלוד: **„אני מצביע רק לפי המצפון הדתי שלי״. 42.5% מהנשאלים הודיעו כי עניין השטחים כן יהווה תנאי בל יעבור לגביהם בבוחרות. 2.5% אמרו כי טרם חשבו על הנידון...**

הצגנו שאלה נוספת בעניין השטחים: האם תהיו מוכנים לשלם יותר מסים לשם אחזקתם?

52% הצהירו על נכונותם לכך. **קצת הגזים אולי חיים בורקו, שאמר: „אני מוכן לכך אפילו אם אצטרך לאכול רק לחם ומים״. אחד אמר ש„אולי אשלם יותר״ ויצחק גליק, מכונאי מבני־ברק, התנה זאת באם ארויח י„ותר ואצליח לשלם יותר.**

44% מוחלים על „הטובה״ של תוספת למסים הקיימים. **אברהם וייסמן, עובד נמל חיפה טען ש„גם כך משלמים יותר מדי מסים״ ולישראל אלקבץ, מזכיר תל־קציר, היתה סיבה יותר הגיונית: „אנו נושאים די בעול הבטחון״.**

4% מהנשאלים ביקשו שלא לענות על השאלה.

כאן העלינו את השאלה: „האם תהיו מוכנים לשלם יותר מסים כדי להציל את הכלכלה?

כאן היה היחס הפוך לגמרי לגבי התשובה הקודמת. 65% שוללים ו־35% מחייבים. **בראש השוללים ניצב עו״ד יצחק ברא״ז: „הגדלת המסים רק תהרוס את הכלכלה. הקטנת מסים תדרבן פעילות כלכלית״.**

המשטר הדמוקרטי

עברנו למישור אחר ושאלנו אם המשטר בארץ דמוקרטי. ובכן, הממשלה יכולה להירגע: איש מהנשאלים לא אמר כי אין דמוקרטיה בארץ. אך רבים היו משמיעי ההסתייגויות. הבולט שביניהם היה אברהם שמש, עובד מועצת בית־שאן, אב לשבעה ילדים: „אין דמוקרטיה באזורי פיתוח, יש אפליות והממשלה לא שמה לב״. החייל דוד בן־סירא מראשון לציון אמר ש„כל דמוקרטיה מוגזמת מוליכה להפקרות״ וזהבה כהן, מזכירה מת״א, ענתה: „בערך״. הנהג הרמת־גני, יצחק מינטוס אמר „שיש קבוצות לחץ״. עבדול לטיף ניסראט, נהג מטייבה, ביקש להימנע בשאלה זאת ואילו רפי דיין, מכונאי מחולון משוכנע „שיש כאן יותר מדי דמוקרטיה״.

סכום

סכום הבדיקה מעלה אכזבה רבה. גם אצל הסטודנטים וגם בקרב הציבור הרחב ניכרת גישה שטחית וחסרת מקוריות. הדעות כמעט כולן צפויות, אפורות וחסרות שרשים של ממש. הדבר בולט במיוחד על רקע הסיטואציות המיוחדות בתוכן אנו מצויים ושבעטיין רבים אצלנו הווכוחים הפוליטיים וגדולה היא התענינותו של הציבור בבעיות האלה. מסתבר כי קוצר מחשבה מאפיין לא רק את הציבור אלא גם את הסטודנט וכי סיסמאות שטחיות וולגריות נקלטות ביתר קלות מאשר נתוחים מעמיקים ומקוריים. יש אולי מעט יותר שיקול־דעת בדעותיהם של הסטודנטים ונסיון לגבש את הדעה בדרך קצת יותר אינטלקטואלית, אך רמת ההתבטאות נמוכה למדי. הבעיות המעסיקות את אזרחי ישראל נדונות על־ידן מתוך רצינות רבה, אך יחד עם זאת מתוך שטחיות מדהימה. הישראלי עוקב אחר הבעיות בחרדה, אך כיון שהוא חי בהם אין הם גורמים לו זעזועים ומכאן גם חוסר המחשבה העולה מן הבדיקה.

אשר לנושאים עצמם מתברר כי היתה קרבה רבה בין דעות הסטודנטים לדעות האזרחים האחרים וכי הדעות עצמם רובן שמרניות ותואמות את הקו הרשמי כמעט לכל דקדוקיו. אפילו בנושאים רגישים אין ערנות לגלויי חולשה של המשטר. נשווה את הדעות ביתר פרוט:

- **הן לסטודנטים והן לציבור הרחב היתה דעה דומה על הממשלה: 70% מהסטודנטים ו־79% מכלל האזרחים היו מרוצים ממנה במידה זו או אחרת.**
- **חוסר תמיכה באשכול מצד הסטודנטים; תמיכה קצת יותר רחבה בו בקרב הציבור הרחב.**
- **שביעות־רצון גדולה יחסית מאבן ומדיין הן מצד הציבור והן מצד הסטודנטים. אף ההסתייגויות היו זהות: אבן — מההצהרות האחרונות, דיין — מהמישור המדיני שלו.**
- **השטחים: זהות דעות סביב ירושלים והרמה, חילוקי דעות בפרופורציה קרובה סביב הגדה, הרצועה וסיני. קו המפלגות בענין השטחים אינו הגורם היחיד, ומכאן גם לא הקובע, בהצבעה בבחירות הקרובות.**
- **שביעות רצון גדולה יחסית מהמשטר הדמוקרטי במדינה בשני החוגים; הסטודנטים הצביעו על פגמים רציניים בדמוקרטיה.**
- **שביעות רצון יחסית מהמשטר הכלכלי במדינה, בציבור; חוסר שביעות רצון בולט מצד הסטודנטים בתחום זה.**

איך לעשות שתצלומיך יהיו טובים יותר

תחכיב הצלום התפשט זכיום מצוי צלם חובב — כמעט בכל משפחה. לצערנו — עדיין לא מפותחת בארץ „טכניקת" הצילום וחסרים לנו — מאד — כטאונים מקצועיים, כשפה הי עברית, שיספקו ידע והדרכה בקנה מידה מתאים לצלם החובב.

ידע זה חיוני הן לצורך התמצאות „בציוד מתאים" לצילום הנדרש (צילום נוף; שקיעה או זריחה; צילום ילד; אשה וכו'... וכו'), והן לצורך הרחבת האופקים לגבי זוויות הצילום והטכני־קה הדרושה בכל מקרה ומקרה.

זהו הצד האחד של המטבע. צידו השני — ציוד וידע מעבדתיים, שיאפ־שרו לך לקבל את מירב התוצאות מתצלומיך כאשר יפותחו ויודפסו.

מיזוג זה הוא אשר מבטיח כי תצ־לומיך יציגו „רמה" ויעוררו עניין.

מחוסר אמצעי תקשורת המוני ל־צלם החובב, החליטו „האחים פרג'" לספק הדרכה וידע כאמור — ללא כל תמורה — לכל צלם חובב אשר יפנה אליהם הן לאולפן הפתח־תקואי (מוהליבר 1) והן לאולפן בת"א (בן־יהודה 148).

אם אתה חובב צלום וזקוק להדרכה או ידע — כל אשר עליך לעשות הוא לפנות — בכתב או אישית — לאחים פרג' ותקבל את כל הייעוץ וההדרכה לגבי כל בעיה בצילום.

באשר לנושא המעבדה, הרי שאחים פרג' השקיעו קרוב למליון לירות ב־רכישת ציוד חדיש ומגוון, אשר אפשר להם — בין השאר — לפתח את תמו־נות מלחמת 6 הימים עבור השבועון האמריקני הנפוץ — לייף. האפשרויות במעבדות אחים פרג' — הן רבות ומגוונות. למעשה, היום אנו לא זקוקים לשלוח נגטיבים צבעוניים לחוץ־לארץ לצרכי פיתוח והדפסה. היום אפשר להדפיס תמונות צבעוניות; לפתח פי־למים צבעוניים הן של קודק והן של אגפא; להכפיל שקופיות צבעוניות או להדפיס תמונה משקופית צבעונית (חידוש!); הפיכת סרט שחור לבן לשקופית; הדפסת תמונות שחור לבן בגדלי ענק; הגדלת תמונות משקופיות צבעוניות ופיתוח שקופיות צבעוניות קודק אקטה כרום. ו...החידוש לחובב הצילום, אשר מאפשר להחזיק ארכיון תמונות בשטח מצומצם: הדפסת תמו־נות בסרט נע באורך 15 מטר.

באשר לאיכות, הרי שמדי יום ביומו מתקיימת בקורת איכות (בתיאום עם יצרני הנגטיבים בחוץ־לארץ), המבטי־חה כי תוצאות הפיתוח וההדפסה ב־מעבדות האחים פרג' (גווני התמונה או הנגטיב) זהים לאלה שהיו מתקב־לים בחוץ־לארץ.

מר פרג' סכם ואמר — גם בנושא זה, מעבדות צילום, הגענו בישראל לאיכות מקבילה לזו המתקבלת במע־בדותיהן של חברות בינלאומיות דוגמת קודק ואגפא ועל הצרכן הישראלי — בפרט הצלם החובב — לדרוש את מירב התוצאות מהמעבדה, בכדי להבטיח ש־תצלומיו לא ייפגעו דווקא כאשר כל הדרוש הוא — ידע וציוד מתאים.

(מ.)

לטיסות וטיולים דרוש

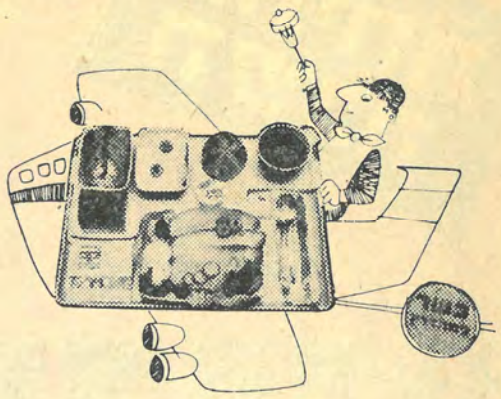

ארוחות

כשר למהדרין

מוכן ארוז וחתום

מזון טרי ומשובח תוצרת המשק. תחת השגחה מתמדת של רב הקבוץ, הרב הלל ברוקנטל שליט"א.

סוכני הנסיעות והטיולים ישמחו לספק לך את הארוחות.

בית מרגוע קבוץ

חפץ חיים

טל: 91214 (055)

U. S. T

מארגני טיולי סטודנטים ואוניברסיטאות

- שרותים מיוחדים לסטודנט
- טיולים מאורגנים
- סדורי אכסון
- מחירי סטודנטים מוזלים — שרות אדיב ומכובד.

טיול הצעירים 30 יום

14.7.68 — 12.8.68

חופשת קיץ באנגליה בבית ספר

KING'S SCHOOL OF ENGLISH

פרטים **סביב כל העולם**

רחוב בן יהודה 20, תל-אביב, טל: 57353

החתמות לכתבי-עת

מכל מקום בכל נושא

הנחה לסטודנטים

מגילות

רח' פינסקר 7 תל-אביב

חברת דיס' מציעה לסטודנטים

טיסות, לערים המפורטות

מטה, במחירים זולים במיוחד:

אתונה	IL. 250.—
פאריז — ניצה	IL. 252.—
מינכן — וינה — ציריך	IL. 262.50
אמסטרדם — בריסל —	
פרנקפורט	IL. 280.—

בתוספת מס

ההרשמה במשרד:

דים' — שרות נסיעות בע"מ

רחוב אחד העם 11

טל'. 52759 — 52702

הכרות לסטודנטים באמצעות מחשב

סטודנטים מהטכניון

מציעים לך שטה קלה ונוחה להכרות מוצלחת.

לקבלת פרטים ושאלון יש לפנות לת.ד. 29487, ת"א.

צרף/י בול לתשובה.

מכל מקום בכל נושא

הנחה לסטודנטים

מגילות

רח' פינסקר 7 תל-אביב

סטודנטית!

עשי בעצמך

בחודש

חולצות - שמלות - חצאיות

מרים

- את תופרת את בגדיך
- את מחדשת שמלותיך
- את חוסכת בתקציבך

הרשמי עוד היום.

בי"ס טכני למקצועות האופנה

המשרד פתוח כל יום מ־8 בבוקר עד 8 בערב. ת"א, אלנבי 19, טל. 58408

לסטודנטים ולמרצים

15 % הנחה

בבטוח רכב

לפנות

אלי קליין

יהודה הלוי 43, ת"א

קומה ג', חדר 20

טלפון: 622208

צלם חובב!

תצלומיך כה יפים...

לסטודנטים 10% הנחה „בר-אילן"

לכן דאג לפתח ולהדפיס את תצלומיך, בצבעים או בשחור לבן, במעבדות החדישות ביותר של „אחים פרג'", אולפני צילום.

תל-אביב, בן-יהודה 148 • פתח-תקוה, רח' מוהליבר 1

מתיחת השנה

עתידנו ידידנו טרוריסטים

— כתב: מ. מנחם —

כל הענין החל כאשר בעצומו של ליל שרב מצאנו את עצמנו די משועממים ואפילו הביבליוגרפיה העצומה שרבצה על מצפוננו לא היה בה כדי לפתור את בעית הזמן.

מחשבות משונות עלו במוחנו ה־משורב באותם רגעים ארוכים של ציפיה לשבירתו של השרב אשר משום מה, לא „נשבר" לו, עת רבה. ואז, באיזושהי דרך, שעל טי־בה עדיין לא עמדנו, זינק לו רעיון פראי — **מתיחה**. למתוח מישהו ויהי־מה. אבל את מי ואיך?

לאלכס ידידנו, אשר קיבל זה לא מכבר מכשיר טלפון חדש לביתו, כבר הודענו בשם משרד הדואר, כי בגלל שלא שילם את השבון הטלפון מזה כשנה, הרי שב־ימים הקרובים ינותק הטלפון. ולא יעזור שום דבר. נכון, את הטלפון קיבל רק החודש, אבל במשרדנו רשום כי הוא חייב כבר מאות לירות עבור שיחות שניהל במשך השנה האחרונה מהטלפון שבביתו. מצטערים, ככה זה. ושידע לו.

אלכס ירד מן הפרק.

טרור — מטרה ואמצעים

למורה לגיאוגרפיה מן השמינית שלחנו לפני שבוע, זו הפעם השניה במשך חצי השנה האחרונה, את אנשי גן החיות כדי שיקחו ממנו חמור שהתפגר ואשר בשרו (של החמור) יערב בודאי לחיכם של האריות.

פנקס החבר של ארגון הטרור הישראלי: פנקסים כאלה, שהודפסו במיוחד לרגל המאורע חולקו לכל המתנדבים האמיצים

שכניו של המורה לגיאוגרפיה נשבעו בנקיטת חפץ כי חפצו של המורה הוא להאכיל את האריות והנמרים בבשר המה־תלים בו.

גם הוא ירד מן הפרק. לחצי שנה, לפחות.

ואז הגענו למסקנה הכאובה, שסטודנטי בר־אילן לא נמתחו שנים רבות, אם בכלל נמתחו אי־פעם.

מכיון שהימים ימי קציר מוקשים ואנשי „פתח", החלטנו לגייס סטודנטים לארגון טרור נגדי. סודי, כמובן. המטרה ברורה והאמצעים כשרים.

בישיבה חשאית עם עורך „בת קול" הוחלט על קו הפעולה המתיחתית ותוצאות שיחה זו הופיעו בימים שלאחר מכן מעל לוחות המודעות באוניברסיטה ובפתקים מסתוריים שהועברו מיד אל יד.

על לוח המודעות ניתלתה מודעה ב־נוסח: „סטודנט! התקשר לטובתך אל טלפון 752658 ובקש את אורי. הירדנים מעונינים שלא תתקשר!" (להשכלה כללית: מספר הטלפון הנ"ל הוא של הסתדרות הסטו־דנטים ואורי אינו אלא כותב שורות אלה אשר הדביק לעצמו כינוי מחתרתי סודי).

אם אינך שפן...

ביום שלישי, בטרם נערכה הרצאתו של ד"ר נדבה ב־פ/28, כתבה יד מס־תורית על הלוח כי — „אנחנו צריכים מתנדבים עזי נפש. איננו חברת ביטוח, אך עם ישראל יודה לך. התקשר לטלפון... וכו'".

מעל גבי לוח המודעות של חדר האוכל סיפרה מודעה כי — „מוקש תחת מוקש ואש תחת אש, יד אל הנשק ואף עד דמשק! יפחד ההמון — ברבת עמון, וה־צדק יאיר — גם בקהיר! התקשר לט־לפון... וכו'".

פתקים רבים סטונסלו ונוסחאותיהם: „אתה רוצה ללמוד היסטוריה או לעשות היסטוריה?" „אם אינך שפן התקשר למס־פר...", „752658 — קורא לך!", „יש גבול לכל דבר, אך מה בקשר לגבול?" ועוד כהנה וכהנה כשלושים סוגי נוסחאות.

„פתח" מורגאנה

למחרת, בלינו את רוב שעות היום במשרד הסתדרות הסטודנטים. רוב ה־מצלצלים אותו יום ביקשו את אורי. ואז התנהלו שיחות בנוסח הבא.

המצלצל: „הלו, זה אורי?"

אורי (בקול עמוק ומסתורי): „כן, מדבר".

המצלצל: „מה פירוש המודעות?"

אורי: „איני יכול לומר ברגע זה יותר מאשר — „פתח" ישראלי!"

המצלצל: „תיארתי לעצמי".

ש ת י ק ה

המצלצל: „אני (הסוס קל), מוכן להצ־טרף".

אורי: „אתה בטוח בכך?"

המצלצל (הפעם בזריזות): „בטוח"!

אורי: „אם כך, בא היום בשעה 20.00 לרחוב — מס' —".

המצלצל: (בטון סודי) „או. קי."

מקום ההתכנסות החשאי היה בביתו של אחד מידידינו אשר נרתם בהבנה ובהתלהבות לארגון המאורע שעוד ידובר עליו בתולדות ישראל.

במשך היום הספקנו לרשום כעשרים „פתח"ים ישראליים צעירים, אשר הביעו את התלהבותם ונכונותם למען המטרה הקדושה (מי אמר שאין בנים בבר־אילן?) מאידך, נכונו לנו גם אזהרות והבעות חשש, כי לא זו הדרך בה יש לנהוג, כי אנו עלולים להסתבך עם המשטרה, צה"ל, ארגון אמהות עובדות ושאר האר־גונים והמוסדות בארץ.

מישהו, אשר סירב להזדהות הפליט רק „אתם מטורפים!"

על אף שטרוף טורפנו לא נפלה רוחנו בקירבנו והמשכנו לקבל מועמדים לארגון הטרור הישראלי.

כולם היו גברים...

למקום המיועד ובשעה היעודה הגיעו עשרים החבלנים הצעירים. ידידנו נעל את הדלת לא לפני שהציץ החוצה כדי לבדוק אם יש עוקב לפעולתנו.

פירות עסיסיים הוגשו אל השולחן.

חבלן פוטנציאלי בדק מישמש אחד מכל צדדיו ולאחר שהגיע למסקנה כי המישמש איננו ממוקש וכי אין בו מרעום חבוי בלעו במחי לשון.

העטינו על פנינו ארשת רצינית ככל האפשר, פתחנו ואמרנו: „רבותי, אתם מבינים בודאי לשם מה התכנסנו הלום. די. זה בלתי אפשרי. אנו מוכרחים להשיב ל„פתח"ים בלשון הברורה להם. מוקש תחת מוקדש ובזוקה תחת בזוקה".

וכאן פתחנו בסקירה נרחבה על אשר התחולל אחרי המלחמה, תקוות ומציאות, נכונות לשלום ואצבע על ההדק וכולי וכולי.

לבסוף סיימנו: „גורמים בטחוניים מסו־ימים (מי זה??) מוכנים לעזור לנו. האח־ריות עלינו בלבד. אתם גברים או שפ־נים?"

וכולם היו גברים.

תעודה סודית וסיסמה נסערת...

אז החל מטר שאלות ותשובות מאול־תרות בצידיהן.

מה יהיה על הלימודים והבחינות? (סי־כמנו עם הנהלת האוניברסיטה והסתדרות הסטודנטים על מועד מיוחד לחבלנים).

הנקבל תשלום על כך? (דמי כיס, הו־צאות, פטור גמור ממילואים ומחידושי צניחה).

האם אנו היחידים? (לא. הוקמו תאים גם בשאר המכללות).

מי המפקד? (סודי).

כמה אנחנו בסך הכל? (כנ"ל).

היכן נתאמן? (תחילה בדרום ואח"כ בצפון).

מתי מתחילים? (בקרוב).

היהיו לנו מדים? (השתגעת?).

מי שדואג לעתיד עם־ישראל יתקשר בדחיפות לטלפון 752658 בשעות הערב ויבקש את אורי.
עתידנו - בידך!!! סטודנט, זוהי שליחות לאומית, התקשר!

אחד מן הפתקאות אשר הועברו בהחבא בין הסטודנטים: „מי שדואג לעתיד עם־ישראל יתקשר בדחיפות לטלפון 752658 בשעות הערב ויבקש את אורי. עתידנו — בידך!!! סטודנט, זוהי שליחות לאומית, התקשר!"

ועוד שאלות ותשובות רבגוניות למדי.

סופו של דבר החתמנו את עשרים המתנדבים על הצהרה כי כל שנאמר באותו ערב ישאר חתום בפיהם ולא — תשיג אותם יד חבלני ציון.

(טופס זה מצוי עד היום הזה בבנק „בת קול"...).

הבחורים זכו לקבל תעודות חבר. סו־דיות, כמובן. תצלום סודי מופיע בעמוד זה.

חבלן צעיר ועניני (שנה א') שאל בק־צרה: „כיצד נדע על המשך הפעולה?"

והתשובה הענינית: על כך תקבלו רמז מוסכם ב„בת קול". אי־שם בעתון יוכנס צמד המלים — סדין ירוק — ומשמעותו להתכנס יומיים אחרי צאת הגליון בביתו המסתורי של ידידנו.

ובכן — סדין ירוק...

שיחות ישירות

מכשול בדרך לשלום

אמנם איננו מנסים להשיג שלום בכל מחיר, כפי שאמר יצחק רבין. אך השאלה היא — האם המחיר אותו מוכנה ישראל לשלם עבור שלום משתמע מתוך הצהרתה כי שלום יתכן רק לאחר שיחות ישירות.

— מאת: הלל ויס —

האין עקרון השיחות הישירות מהווה חיץ הבולם כל אפשרות של משא ומתן עם הערבים.

קיים לכאורה ניגוד מתמיה בין הכוונות הכנות של מדינת ישראל והצהרותיה הפומביות בדבר נכונותה לשלום, לבין הכרזתה — שרק שיחות ישירות יהוו תנאי לכל צורה של מו"מ. תנאי זה של שיחות ישירות הועלה כבר, למעשה לפני עשרים שנה, כאשר אמר דוד בן גוריון, כי חוזה שלום יכון רק לאחר שיחות ישירות. השאלה היא, האם אין כאן הצמדות „מיתית" לעקרון של משא ומתן מתוך אמונה שדווקא דרך זו תוליך לשלום.

אכן, מאורעות היסטוריים קרובים, הצדיקו כמכט שטחי, עקרון זה, כיון שכל נסיון לתת אמון בצד שלישי, העלה תמיד תוצאות שהיו חמורות לגבי מדינת־ישראל. עלינו לבדוק האם העובדות ההיסטוריות הפוסלות כל מגע עם הערבים, זולת שיחות ישירות מצביעות על חוקיות הכרחית שהמסקנה העולה ממנה היא כי אין לתת אמון בצד שלישי. וכן נשאלת השאלה האם כל צורה של שיחות לא ישירות פרושה שילובו של גורם שלישי גם כאחראי לביצוע ההסכם שהושג בעיקרו בצורה בלתי ישירה, שהרי כל מו"מ אפשר לפותחו בכך ולסימו בחכית.

שאלה נוספת היא: „האם אין העקרון הזה נשמע כ"כ בלתי ריאלי במסגרת המערכת של הרגשות הפוליטיים באזור, עד שהעלתו כמוה כנעילת דלת בפני כל משא ומתן. והספק האחרון אותו נביע — האם הכרחי הוא שמו"מ עם הערבים בשלב זה יוליך לתוצאה אחת — שלום.

דעתנו היא, שאין לראות לעולם אפשרות של שלום במזרח התיכון, כתוצאה של הארה פתאומית שתגיהה את האירציונליות הערבית, את מסכת הכזבים העצמיים, שהיא דרך ביטוי מזרחית אופינית. כמו כן עלינו להביא בחשבון שכל אומה ערבית מוצאת ענין בהפגנת שנאה קיצונית כדי להראות כפטריוטית הגדולה ביותר של הענין הערבי.

הנקודה הטעונה ברור היא — האם השלום כפי שאנו תופסים אותו, הוא בר אפשרות במצב של מה שנקרא „המנטליות הערבית" על מכלול תופעותיה.

נראה שאין הדבר אפשרי, השלום יהיה או ענין של תהליך ממושך או תוצאה של הכרעה צבאית מוחצת פי כמה מזו של מלחמת ששת הימים. ואזי השלום יהיה תוצאה של כניעה. אלא שקשה להאמין שהצורה האחרונה היא הצורה המיוחלת בישראל, שכן באמת אין מדינת ישראל נושאת את עיניה לשבירת העם הערבי ולדכויו, ולו גם במחיר שלום. (גם אם נצא מתוך הנחה שיש ביכולתה הפיזית של מדינת ישראל לגרום לכך).

נוסף לכך גם אב התהפוכות בזירה הבינלאומית, יגרמו למלחמה נוספת, חריפה יותר, מתוך שמעצמות המעונינות במתיחות מתמדת באיזור יעודדוה, הרי שאין להניח שדווקא אותן מעצמות יניחו אי פעם לישראל להכתיב את התנאים במלחמה, בצורה כה מכרעת וברורה עד שלא תוותר לערבים אלא ברירה של שלום.

לכן, יש להתפלא על כך, מדוע מנסה מדינת ישראל להכתיב דפוס של שיחות ישירות, שעה שהוא פוגע, ע"פ ההשקפה הערבית, בעצם כבודם ורבונותם של הערבים, טעון ששום בר־דעת שאינו משולהב ומסנוור מטענות עצמו היה טוענו.

על ישראל לקחת בחשבון את טיבה המיוחד של המנטליות הערבית ולגרום ע"י תכסיסנות פוליטית לתוצאה של הדברות שבסופו של דבר תוליך לסיכוי של שלום.

עקרון השיחות הישירות מחסל אפשרות זו מראש וכנוסף לכך הוא ביטוי חיצוני והפוך לכל מה שישראל רוצה להגשים באמת. ישראל צריכה לענין את הערבים בנושא שנקרא שלום. הצד האחד הוא אמנם יצירת כוח הרתעה שביטויו בפועל היא ההכרה שאת ישראל אין לנצח, אך לא די בכך, הכרה שכזו אין בה כדי להוליך את הערבים לשולחן הדיונים, אלא לכל היותר יש בה כדי ליצור שלב ארוך וממושך של פגיעות קטנות ובינוניות שאף פעם אינן עוברות גבול מסוים, אלא שיש ביכולתן להקיז מדמה של ישראל במשך תקופה ממושכת מכל הנראה לעין. אין די ביצירת כוח חוסם, היינו כוח הרתעה. יש אף ליצור כוח מושך, דהיינו פיתוי לשלום.

על כן עלינו ליצור אפשרויות שיהוו ראשיתו של תהליך המוליך לשלום, אפשר שהדרך הארוכה והמתונה היא אף הדרך הקצרה.

בפועל עלינו להיות מעונינים להגיע לכל צורה שהיא של הסדר שיש בו משום מתן תועלת ברורה לשני הצדדים שמעמסת האמון והכבוד שבו מוטלת ישירות על הצדדים. כגון — ותורים מסוימים מצד מדינת ישראל בתנאי שהערבים יפסיקו לפחות כל תעמולה נגד ישראל, וכן יבטלו במערכות החינוך שלהם את ההסתה הגלויה (על הסתה סמויה אין פיקוח). אמנם וויתור שכזה מצד הערבים נראה כמשהו שולי ופעוט, אך מימושה של אפשרות כזו עשויה להביא להקהתם של יצרים ורגשות המלובים דווקא מתוך השמעת דברי שטנה.

ברור שהתמורה שמדינת ישראל תיתן תמורת הסדר מסוג זה ודומיו, תהיה קטנה בהיקפה מאשר אם יושגו הסדרים ממשיים יותר, כגון: שיט חופשי, פירוז שטחים, הגבלת מרוץ הזיון, פיקוח צבאי הדדי על גבולות האזור המפורז משני צדדיו, הכרה דה־פקטו וכן הלאה. על ישראל ליצור רב־גווניות של אפשרויות שלכולן מטרה ברורה ולא לבלום כל אפשרות מראש ע"י הגדרה של שיחות ישירות מראש כתנאי הכרחי.

מבחינה הגיונית יש לראות את השיחות הישירות כאחד השלבים בתהליך, אך לאו דווקא את הראשון שבו. על ביטולו של עקרון השיחות הישירות מקשה המלכודת של ממשלת הליכוד, באשר שום שר אינו יכול להפגין שיטה או עצמאות מחשבתית, אלא המפלגות נמצאות בעמדה מזויפת של תחרות מיהו הפטריוט היותר גדול.

אמנם אפשר לפרש את דברינו כנסיון לתת חופש פעולה לשר החוץ מר אבא אבן, אך אין אנו רוצים שיפרשו את דברינו דווקא בצורה זו. מטרתנו היא ליצור בממשלה מצב שבו תוכל להווצר מדיניות עצמאית מוגדרת ושיטתית. דווקא שיטתו של אבא אבן נראית לנו, פעמים כה רבות, כמחטיאה את מטרתה, למרות שמגמותיו הממתנות כן נראית לנו.

נאורותו המתחסדת של שר החוץ היא בעוכריו, מפני שחלק גדול של הציבור רגיש לטעם הלוואי של דבריו הלמדניים ואיננו נוטה לרכוש להם אמון רב. אבא אבן איננו משכנע, הוא נראה לציבור כרוחש סודות ומזימות לגביו. לכן, דרושה לנו מדיניות חוץ נועזת, עצמאית שהעומד בראשה לא יהסס להתפטר בשעה שדרכו לא תתקבל ושהציבור ירכוש אמון אם לא לדרך אזי לשיטה.

שיחת חוליין

מעשה ברמקול חדש ובקדירה ישנה

בעת כתיבת שורות אלה איננו יודעים עדיין כיצד יסתיים הקונגרס הציוני, אך דבר אחד כבר ברור: חדושים מהפכניים, כנדרש, אינם צפויים.

18 סטודנטים ניסו לזעזע את הבנין הממפלגתי הבנוי לתלפיות של התנועה הציונית. עם מידה לא מבוטלת של תמימות, מתוך הסתיעות פסיכולוגית בתנועת המרי של הסטודנטים ברחבי העולם. בעזרת שימוש באמצעים שאינם מקובלים במשחק הפוליטי שלנו (כו הכל צפוי מראש באשר הוא מתחלק על הכסיס הממפלגתי הישן), הצליחו לנער מעט את האבק מן החלוקה הישנה, אך הנשמרת היטב כל־כך, של התנועה הציונית.

ההישגים שהשיגו אינם גדולים. צירי הקונגרס והעסקנים, שהם בעלי ממון או בעלי כסא, מסתכלים עליהם קצתם ברוגז קצתם באדישות וקצתם בעליזות ומוכנים, רק בגלל פחד עמום מפני הפגנות, להעניק להם חלקים ממבקשם ולהוציא ע"י כך את הרוח מן המפרשים, אך לעצם הענין העסקים יתנהלו כרגיל.

אני רק תמה כיצד מצליחים הכל לשכנע אותי בצורך לשינויים יסודיים וכו' וכו' וכיצד תמיד הם משאירים אותי בסופו של דבר פעור פה. שכן כאשר הרמקול מעביר עדיין את הרשרידים האחרונים של דבריהם, ידיהם כבר עסוקות בבחישת הקדירה המבילה תבשיל, שתפריטו נשאר כשהיה והוא שונה לגמרי מזה שהדו סובב עדיין את כותלי הבנין. לא, זו איננה צביעות, גם לא ערמה ואפילו לא תכסיסנות פוליטית. זו דרך חיים. נגד זה פשוט אין מה לעשות.

אמרו לנו על הסטודנטים: „מה הם קופצים ישר לראש, שיתחילו כמונו לאט לאט, יעשו קודם משהו ואח"כ ידברו". שיטה טובה. אנו מסתכלים לאן הגיעו נותני העצות ומשתכנעים מיד. רבותי, אנחנו פוסלים את כל הגישה ואת האמצעים וזה כולל, כמובן, את עצתכם הנדיבה. זעזוע כבר לא יעזור כאן, אנחנו זקוקים לרעידת אדמה.

נמאסתם

מוקדש למפלגת העבודה לחנוכת המכולת החדשה

מפלגת העבודה עובדת לאחרונה עבודת כפיים קשה למדי. מזיזים כסאות, מכינים את הבמה להצגה הקרובה של נובמבר 1969 ומטאטאים את השטח.

המפלגה השלטת, אשר תובעת ממלכתיות טובעת בביצת הממפלגתיות ומאמינה כי בעזרת שביעות הרצון המטמטת של הציבור הישראלי תצליח להוליך את המדינה כולה שולל.

הפרשיות האחרונות שעוררה הן אות אזהרה חמור. כל אזרח אשר מצליח עדיין לראות את אור הרמזורים יבחין כי אור אדום נדלק. בעית הקליטה והעליה נפתרו יפה לאור זיקוקי הדינור של הצרכים הממפלגתיים, ההסתדרות המיושנת והכנויה על בסיס של „שיכת־ציון" רוקדת וולס לצלילי הגב גולדה מאיר ולמרכית הפלא משמשים ראש הממשלה ושרי העבודה (אשר בסופו של דבר מכריעים בממשלה) תזמורת המרקידה את החבריה העליזה העושה בנו כעולה על רוחה.

פרשת המנויים האחרונים אותם הועלה ראש הממשלה בהשראתה האדיבה והמוחצת של הגב' מאיר אינה יוצאת מן הכלל כלל ועיקר. לחפך, היא מקרה קל ערך בתוך כל המערך של חיי הציבור המנוהלים ע"י המערך.

אם הסטודנטים והצעירים לא יגיבו לכל אלה בצורה גסה ופשוטה: „נמאסתם וזהו זה" אזי באמת עברנו מזמן את גבול השפיות הציבורית והאישית. את מי שיגיד שזו לשון גסה וברוטאלית, נשאל שאלת תם: מה חמור יותר לעשות מעשים גסים או להגיד עליהם את האמת? לומר לכם את האמת: במציאות שלנו אינני יודע מהי התשובה שאקבל.

קרייניצי

(סוף מעמוד 7)

להיות נגר. (בהנאה) יש לי יחוס של שבעה דורות של נגרים. זה יחוס גדול. עכשיו זה נגמר. אפילו לי אין זמן לזה.

● אני: לבסוף, מר קרייניצי, כיצד רואה אתה את רמת־גן נאמר בעוד 100 שנה.

קרייניצי (במעוף האופייני): קשה לי לומר מה יהיה בעוד 100 שנה, אבל בעוד 20 שנה תהיה ר"ג עיר בת רבע מליון תושבים מסודרים בבתים טובים. יהיו בה הרבה גנים, הרבה ירק והרבה מגרשי־משחקים לילדים ולאמהות. זאת תהיה עיר תעשיה קלה עם הרבה מקומות תעסוקה. עכשיו נבנית אצלנו בורסת היהלומים. תהיה תעשית מכניקה ועוד תעשיות קלות בלי ריח, בלי אבק, בלי רעש, אבל עם מקומות תעסוקה. לשם זה יוסיפו לנו קרקע בדרום העיר.

מגאזין

עם סיום ההרשמה לשנה"ל תשכ"ט

2000 מועמדים על 800 מקומות

למעלה מ־2000 בקשות הרשמה לשנת הלימודים תשכ"ט הגיעו לועדת הקבלה עם תום המועד הרשמי של ההרשמה. גם עתה מוסיפות להגיע טפסי הבקשה אל המזכירות וזו אינה דוחה את הנרשמים.

2000 הנרשמים יאלצו ל„התמודד" על 800 המקומות הפנויים והם יעשו זאת באמצעות מבחני כניסה, ראיונות אישיים, רמת ההישגים בתעודת הבגרות וכדו'.

השנה יושם גם דגש רב על רמתו הדתית של המועמד ורק מספר מוגבל של בוגרי בת"ס חילוניים יוכלו להתקבל לשנת־הלמודים החדשה.

הבדיקה מעלה כי 420 מועמדים הגישו בקשה להתקבל ל־220 המקומות הפנויים במדעי הטבע ואילו כ־1600 נרשמו ל־מחלקות מדעי הרוח והחברה, אשר להם כושר קליטה של כ־600 מקומות.

עלה מספרם של הנרשמים בני־עדות ה־מזרח ולשם עדוד למודיהם תנהיג האונ' הקלות מיוחדות לשם קבלתם וכן ניכרת ירידה במספר הנרשמים החסרים תעודת בגרות. המחלקות הפופולריות שבהן הוכפל מספר הנרשמים ביחס לאשתקד הן כלכלה, קרימינולוגיה, פסיכולוגיה וכן בי"ס לע־בודה סוציאלית אשר על 40 המקומות הפנויים בו, יש כבר למעלה מ־220 מוע־מדים.

כבר עתה החל המיון של הבקשות וב־ימים הקרובים תתחיל ועדת הקבלה, ב־ראשותו של פרופ' מ' רוסטון, לסכם את ה„ממצאים".

הצעה הנבחנת בועדת המשפטים המכינה:

הפקולטה למשפטים רק לבוגרי תואר ראשון

ועדה מיוחדת של משפטנים, אשר ב־ראשה עומד שר הדתות, ד"ר ז' ורהפטיג מעבדת עתה את תכנית הלימודים של הפקולטה למשפטים העתידה לפתוח את שעריה בשנת תש"ל. ע"כ מסרה הנהלת האוניברסיטה לפני כשבוע.

לכתבנו נודע כי כבר עתה שוקלת הועדה מספר אפשרויות אלטרנטיביות לגבי אופיה של הפקולטה. אחת ההצעות הרציניות ה־נבדקות בועדה היא זו המבקשת לבנות את מערכת הלימודים כך שרק בעלי תואר־ראשון יוכלו להתקבל ללימודים ו־אלה יכשירו אותם לאו דווקא לתפקיד עורך־דין כי אם יעשירו את השכלתם המשפטית העיונית. משך הלימודים הרצוי, לדברי בעלי הצעה זו, הוא 3 שנים.

כל הכרעה לא נפלה עדיין ויש לשער שתבחנה מספר תכניות טרם שיגובש הקו הרצוי, ויתכן כי הפקולטה תכלול מספר מגמות ותכנית הלימודים בה תמלא פונ־קציות שונות.

בין 170 הסטודנטים בני חו"ל אשר ילמדו בשנת תשכ"ט

סטודנטים מצ'כיה, הונגריה ורומניה

ישתתפו באולפן קיץ מיוחד, אשר יכלול גם תכנית אוניבר' זוטא ✶ 400 סטודנטים זרים ילמדו באוניברסיטה בשנת הלי־מודים הקרובה ✶ 400 בוגרים בני חו"ל השתקעו בארץ.

סטודנטים מצ'כיה, מהונגריה ומרומניה יהיו בין 170 הסטודנטים החדשים בני חו"ל, אשר ילמדו באוניברסיטה בשנה"ל הקרובה.

170 הסטודנטים מהם קבוצה המונה 70 תלמידים מארה"ב, ישתתפו באולפן קיץ מיוחד, שעורכת למענם האוניברסיטה ואשר יפתח ב־20 באוגוסט וימשך עד תחילת הלימודים.

זו הפעם הראשונה שהתכנית תכלול פרט להכשרתם בשפה העברית במתכונת אולפן, גם קורסים מכינים למקצועות ה־שונים אותם בחרו.

כפי שנמסר ע"י דיקן הסטודנטים הרב שינדלר, יגיע מספר הסטודנטים הזרים באוניברסיטה בשנה"ל תשכ"ט לכדי ל־מעלה מ־400 תלמידים. הרב שינדלר מסר גם כי מתוך 125 הסטו' שנתקבלו בשנת תשכ"ח הודיעו כבר 70 על החלטתם להשאר באונ' לשנת למודים נוספת וחלק מהם כבר החליט על השתקעות של קבע בישראל.

סטטיסטיקה בלתי־רשמית, שנערכה ב־אחרונה, מלמדת כי כ־400 סטו' זרים, אשר למדו באונ' במשך 14 שנות קיומה נשארו בארץ ובנו בה את ביתם.

לכתבנו נמסר כי מספר מועמדים מ־חו"ל, בחלקם הגדול ביטניקים והיפיס, אשר ביקשו ללמוד באונ' נדחו על ידה בגלל חוסר התאמה למוסד.

חדוש נוסף העומד להיות מונהג כבר לקראת שנת הלמודים החדשה, הוא הע־סקת אדם מיוחד, אשר יפעל ליד משרד הדיקן ויטפל בסטודנטים הזרים ובבע־יותיהם. נושא משרה זו יעסוק גם ב־עדודם של הסטו' הזרים לבא וללמוד באוניברסיטה והוא חלק ממדיניות האונ', אשר החליטה לקלוט 1000 סטו' בני־חו"ל במשך השנים הקרובות. המועמד לתפקיד כבר נמצא ויכנס לתפקידו, כ־נראה, בתחילת השנה הבאה.

הועדה לעזרה עצמית מודיעה:

סטודנטים המעונינים להשכיר חדרים בשנה"ל הבאה, מתבקשים לפנות להסתדרות הסטודנטים. פרטים ב־מקום.

הועדה לעזרה עצמית מודיעה

במסרגת התכנית להשכרת חדרים לסטודנטים, יפורסמו מודעות באזורי המגורים השונים באזור.

רשימת הכתובות שתגיע לידינו תמצא בהסתדרות בתוספת הוראות זסבר כיצד להשתמש בה ומפות של כל אזורי המגורים.

כל סטודנט, אשר יהיה מעונין לשכור דירה, יוכל לקבל את הרשימה תמורת סכום של 11 ל"י.

אם יתקשר עם אחד מבעלי הבתים יהיה עליו להחזיר את הרשימה תוך 48 שעות משעת קבלתה, ויקבל חזרה דמי ערבון בסך 5 ל"י. 5 ל"י נוספות יתקבלו לאחר שיתקשר הסטודנט עם בעל הדירה. אז יחתים אותו על התחייבות להוריד סכום של 5 ל"י משכר הדירה בחודש הראשון.

ועדה בוחנת עתה את תכניתו של מר רפל המציע:

שינויים יסודיים במקצועות היסוד

התוכנית תובא בקרוב לאשורו של הסנט ✶ מתוכננים שינויים בסדרי ההרשמה כבר לקראת שנה"ל תשכ"ט.

בימים אלה דנה ועדה מיוחדת בהמלצותיו של מר דב רפל, מרכז המחלקה ללמודי החובה באונ', לערוך רביזיה בלמודי היסוד. ה־ועדה אשר נבחרה לאחר שמר רפל הגיש כבר את המלצותיו כוללת אותו, את ראשי המחלקות של מקצועות החובה ואחרים.

מר רפל אמר בתשובה לשאלה כי לדעתו מקצועות היסוד ממלאים שתי פונקציות: „(1) אלה למודים המעצבים את השקפת עולמו של האדם. (2) הם משלימים את השכלתו במקצועות היהדות הן מבחינה פורמאלית בהרחבת אפשרות עיונו והן מבחינה מטריאלית בהקנית ידי־עות מתוך הספרות הדתית שלנו". מק־צועות החובה בדרך שהם נלמדים היום אינם מצליחים למלא את תפקידם: בחירת החומר מחטיאה את מטרתה, השעורים אינם מעניינים את הסטודנט, המחלקות שול חות את הצוות הפחות־טוב ואת המורים המתחילים להורות בשעורים אלה והקור־סים דגולים מדי, א"כ מספר זעום של תלמידים מבקר בהם.

משום כך, כנראה, באה הצעתו של מר רפל לשנות באופן יסודי את המצב ה־קיים. ההצעה בנויה על מספר אלמנטים (1) בחירת חומר מענין המעורר מחשבה שמושך ללמוד נוסף. חומר אשר יענין גם אנשים שאינם בעלי־מקצוע. המצב הקיים היום הוא כי המחלקה היא הקובעת את החומר וזו בוחרת אותו לפי המענין את בעלי־המקצוע.

(2) מרצים ממדרגה ראשונה המסוגלים להעביר חומר כזה, אשר מבוסס בעיקר על הוראת נושאים במקום לימוד טכסטים בלבד.

(3) הקטנת מספר התלמידים בכתות והגדלת מספר המרצים.

גם אם תאושר התכנית עוד לפני תחילת שנה"ל הקרובה לא תופעל התכנית ה־חדשה לפני שנת תש"ל שכן התכנית דו־רשת, לדברי מר רפל, הגדלת צוות ה־מרצים, וכן החלפת חלק מהם. יתר על כן בגלל השנוי בחומר ההרצאות נדרשים המרצים לתכנן מחדש את תוכן ההרצאות

מר דב רפל, מרכז לימודי היסוד

ולהתמודד גם עם חומר חדש. הדבר ידרוש שנה אחת לפחות.

עכ"פ נראה כי עיקרי תכנית זו יאושרו בקרוב ויובאו לאשורו של הסנט.

מר רפל מתכנן חידוש נוסף, אשר יוכנס כנראה, כבר השנה ואשר יקל במדה מרובה את העומס מעל הסטודנט. הסטו־דנט יוכל להסדיר את התשלום ואת ה־התחיבות הכספית דרך הדואר. לקראת השנה הבאה מתוכננת גם הרשמה כזו לגבי מקצועות היסוד. ע"י כך לא יחזרו התופעות הידועות של ימי ההרשמה. מר רפל מנהל עתה משא ומתן בקשר ל־תכנית זו עם המזכירות האקדימית, אשר לא משלימה עדיין עם רעיון זה, אך כנראה כי גם בקשר לכך תפול החלטה חיובית.

מאבק לשינוי תקנון ה־ב.א.

על כך הודיעו נציגי הסטודנטים באסיפה שערכו.

על פתיחת מאבק נגד שינוי תקנון הב.א. שנתקבל רק לפני כשנתיים, הכריזו ראשי הסתדרות הסטודנטים באסיפה שערכו באוני׳.

התקנון הישן נתקבל לפני כשנתיים לשלוש שנות נסיון. בתחילת שנת הלימודים לא פורסם משום־מה התקנון בחוברת „ידיעות לתלמידים" והתברר כי ישנן הצעות לשינויו.

המזכירות האקדימית הבטיחה כי טרם שיוחלט על השינויים יועברו ההצעות לעיונה של מועצת הסטודנטים ע"מ שזו תעיר את הערותיה, אך כל ההבטחות לא יצאו לפועל.

בינתיים החליט הסנט על ביטול בחינות ה־ב.א. במדעי הטבע והטיל על הפקולטה למדעי הרוח והחברה לחבר תקנון ב.א. חדש לפקולטה. רק לאחר שזו כבר הח־ליטה, הועברו החלטותיה לידיעת הסטו־דנטים.

הפרופ׳ קדרי עמו נפגשו היו"ר והסיו"ר בשבוע שעבר הסכים לדון מחדש בהש־גות אשר יעבירו אליו נציגי הסטודנטים. התקנון החדש קובע 2 מועדי בחינות במקום שלושה, אינו מגביל את משך זמן הבחינה, וכן קובע כי במועד אחד תערך הבחינה בכתב ובמועד האחר בע"פ.

על הנקודות הללו המהוות הרעה לגבי תקנון ה־ב.א. הקודם, אשר הנהיג לראשונה בחינות ב.א. בכתב לאחר דרישות הסטודנטים, עומדים עתה לפתוח במאבק.

במסגרת המאבק יערך דיון ממצה ב־השתתפות סטודנטים ובוגרים וכן בהש־תתפות מרצים על מטרתה ואופיה של בחינת ה־ב.א. בכלל ובאוניברסיטה בפרט ועל המסקנות הנדרשות מקביעות אלה.

תוקף התקנון החדש לשנה בלבד.

יום אחד בטייבה

סיור למודים של המחלקה לערבית בכפר טייבה.

אולי לא היתה זו הפעם הראשונה, שנכבדי כפר טייבה ראו שמלות מיני במסגדם, אך אין ספק כי מראה משולב של כיפות וכפיות יחד עם חצאיות מיני היה בכל זאת מיוחד במינו במסגדו של כפר־טייבה.

המראה המתואר לעיל הוא אחת התמונות מבקורם של כ־30 סטודנטים מן המחלקה לערבית בטיבה. התלמידים, אשר הוזמנו ע"י 3 סטודנטים מן הכפר הלומדים באוניברסיטה, קיבלו את ההזמנה ויצאו יחד עם שנים ממורי המחלקה, ד"ר מנצור ומר לביא, לביקור במקום, אשר כלל, כמובן, גם סיור לימודים.

במסגד נתנה הרצאה ע"י ה־קאדי המקומי על עיקרי הדת המוסלמית וא־חריה עברו ה־תלמידים לבית הספר אותו מ־נהל אחד מ־שלושת התל־מידים הערבים באוניברסיטה. בהתפזרם לכי־תות השונות, נטלו חלק פ־עיל במהלך ה־שעורים ובשלב מסוים הוצמד לכל אחד מהם מורה, אשר עמו נהלו שיחה חפשית.

מעולם לא דיברו הסטודנטים ערבית במשך מספר גדול כל כך של שעות ביום אחד. כאשר סיימו את ביקורם בביה"ס נערכה להם קבלת פנים במועדון ההסתדרות, שם הספיקו גם ללמוד שיר בערבית והמשיכו לשוחח בערבית. השפעת היום היתה חזקה עד כדי כך שגם בדרכם חזרה מן הכפר המשיכו דרך הרגל להתוכח ולרכל בערבית.

משך כל היום נמנעו שני הצדדים מלדון בבעיות פוליטיות והאוירה היתה ידידותית וקרובה. לביקור נלוה גם אהרון וייס מן המחלקה ליחטי ציבור אשר מסר לנו כי לאור ההצלחה לה זכה יום זה יעשו נסיונות לארגן, בעזרת הסתדרות הסטודנטים, מפגשים נוספים של סטודנטים בכפרים ערביים.

ערבית למתנחלי חברון

אחת שבוע, ביום חמישי, יוצא מר ש׳ לביא מן המחלקה לערבית למתנחלי חברון, ומלמד אותם ער־בית. מר לביא עושה את פעולתו זו בהתנדבות והוא מתכונן לארגן קורסים בערבית גם לחברי „כפר־עציון".

הפעולה נעשית ע"מ להקל על המתישבים החדשים את קליטתם ב־קרב התושבים המקומיים, לאפשר להם לבוא עמם במגע הדוק יותר ולקשור קשרים עם החברונים.

ועדה תטפל בקליטת סטוד׳ זרים הלומדים באונ

ועדה של 15 סטודנטים ומרצים, אשר יעסקו בקליטתם של סטודנטים זרים, עו־מדת לפתוח בפעילות מיד לאחר תום מועד הבחינות.

הועדה, אשר תפעל עם דיקן הסטודנטים בשיתוף הסתדרות הסטודנטים, תדאג ל־מתן עזרה בלימודים לסטודנטים בני חו"ל, הנזקקים לכך, חינם אין כסף. הס־תדרות הסטודנטים תארגן את המורים ה־מתאימים והכסף למטרה זו כבר הושג. נוסף על פעולה זו ינסו שוב לפתוח במבצע אמוץ סטודנטים ע"י סטודנטים מ־קומיים. מבצע דומה, שנערך לפני כשנה, נכשל באופן מוחלט כאשר רק סטודנט אחד הביע את נכונותו להשתתף בו. ה־שנה, בעקבות התודעה החדשה והתנופה החדשה לה זכה נושא העליה וכן בעקבות שינויי גשה של מארגני המבצע והחלפת שיטות הפעולה, מקוה הרב שינדלר כי הפעולה תצליח וכי הענות הסטודנטים וה־מרצים תהיה גדולה.

על רגל אחת

כ־200 מנות דם נתרמו ע"י הסטודנטים במבצע שנערך בשבוע שעבר באוניבר־סיטה. בשנה שעברה נתרמו רק 120 מנות דם.

* * *

התמרמרות רבה בקרב הסטודנטים ות־לונות חריפות מצד חברי המועצה, שפנתה באמצעות חברי הועד אל המזכירות האק־דימית, הביאו להארכת מועדי הבחינות בשבוע ימים. חברי ועדת הפנים עדכנו את מערכת הבחינות ובכך הקלו על תפקידיה של המזכירות האקדימית ואפשרו את הארכת מועד הבחינות.

כמו־כן שונתה דרישתה של ועדת ה־סטטוס לגשת במועד הראשון לבחינות במקצועות ההתמחות וזאת לבקשתה של הסתדרות הסטודנטים.

* * *

נבחרות הכדורעף, כדורסל וכדורגל ממ־שיכות להתאמן בתקופת הפגרה כרגיל, בהפסקה קצרה לתקופת הבחינות.

סטודנטים המעונינים להצטרף לאמונים בתקופת הקיץ יכולים להרשם אצל רכזת הספורט, מלכה בן לוי, ביום ראשון ב־שעות 2—4, ביום שני בשעות 11—3, ביום שלישי בשעות 4—6, ביום רביעי בשעות 2—4 וביום חמישי בשעות 9—11.

בשנה הבאה תוקם נבחרת טניס, אשר תתאמן במגרשה של קבוצת ק׳ אונו. האמונים יהשבו כשעור חובה בהתעמלות.

* * *

משרד הסתדרות הסטודנטים פתוח כל תקופת הקיץ ועומד לרשות הסטודנטים בשעות הקבלה הרגילות של המשרד.

* * *

ביום א׳ 16.6 בשעה 7.30 בערב התקיים טקס הסיום של אליפות בר־אילן בשחמט. במסגרת האליפות נערך משחק סימול־טני בין שמעון כגן ל־30 סטו׳. בחלוקת הפרסים לאלופים נכחו הוריו של יהושע דיאמנט ז"ל, שנפל בקרב על ירושלים ואשר לזכרו נערכת האליפות.

* * *

קופת גמ"ח עברה מהנהלת האוניבר־סיטה להסתדרות הסטודנטים. הועדה, ב־ראשות שלמה תורג׳מן מטפלת עתה, ב־החזרת הלוואות דרך בנק המזרחי באו־ניברסיטה, דבר אשר יימנע טרחה מיו־תרת מן הסטודנט.

יו"ר הועדה מסר כי בקשות לתרומה נשלחו למוסדות שונים ומקוים להגיע בתחילת שנה"ל הבאה לקרן הלוואות של כ־50.000 ל"י. 15 אלף לירות שנתרמו ע"י נדבן לזכרו של יהושע דיאמנט ז"ל יועברו לקרן זו, אך לא ידוע עדיין אם יחולקו כמלגה או כהלוואות לסטודנטים נזקקים.

* * *

המועצה אשרה משכורות לחברי הועד: 150 ל"י לכל חבר ו־200 ל"י לסיור.

הסתדרות הסטוד׳ מודיעה!

באמצע אוגוסט יתקיים

טיול לסיני

מחיר הטיול כ־100 ל"י (המחיר כולל גם אוכל).

ההרשמה כבר החלה במזכירות הסתדרות הסטודנט.

דמי הרשמה: 20 ל"י

פרטים ישלחו בדואר לביתם של הנרשמים.

אושר אינדקס הציונים

מעתה יוכלו סטודנטים שיקבלו ציון 65 ומעלה לעבור במקצועות ההתמחות ש־להם. הקלה זו תכנס לתוקף כבר לגבי הבחינות הקרובות לאחר שהסנט אישר את אינדכס הציונים החדש, עליו המליצה ועדת הסטטוס.

ההחלטה משאירה אמנם את שיטת האותיות, אך משנה את הניקוד של כל אות. מעתה 64—60= ד׳ (עובר במקצועות חובה בלבד), 74—65= ג׳ (עובר), 84—75= ב׳, 94—85= א׳, 100—95= א+.

האינדכס החדש אושר לאחר בקשות חוזרות ונשנות מצד הסתדרות הסטודנטים לזרז את התהליך ולהביא את ההחלטה לפני הסנט לפני תום שנה"ל הנוכחית.

סטודנט!

אם אתה גר בדירה או בחדר מושכרים, ואם אלה נמצאים בסבי־בות בר־אילן, הנך מתבקש לבוא ולקבל טופס, אותו תמצא במשרד הסתדרות הסטודנטים. זאת ע"מ ש־בעלי הדירות יוכלו למלאם ולהכנס ע"י כך לרשימת משכירי הדירות בשנה"ל הבאה.

הועדה לעזרה עצמית

סטודנטים המעונינים לתת שעו־רים פרטיים לתלמידי תיכון, מת־בקשים להתקשר עם רכז העבודה.

הועדה לעזרה עצמית

שלום קוקי

דימיתי אלה העומדים בסימן החיות,
אתה ישוב על ספריך, החמסין מציק
והצעה נוגרת. אתה מתאמץ לפקוח
עין הצעצמת למרות הקבה נטול מיזון
ואז... עולה רק הרהור שלם חטאו ושפגיך
מלחשות: "אך... אך... לו יכולתי להשיב
שאלון בחינה"... מפליט אנחה ושב
לשקוע בספרים.

התעורר דוגרת!!! יש!
בעמוד זה תמצאו שיטות שבאמצעות
תוכל לקלוט, לראות ולטעום משבו
אוזות הבחינות.

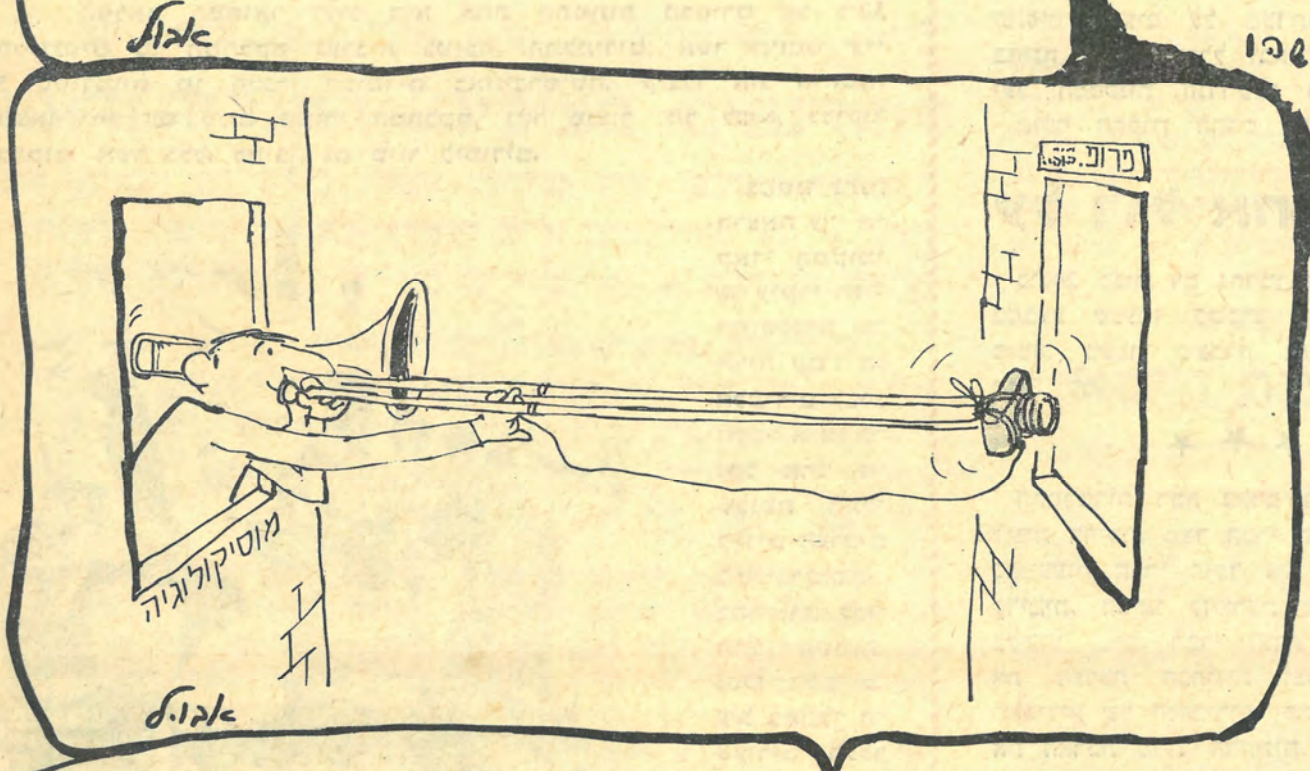

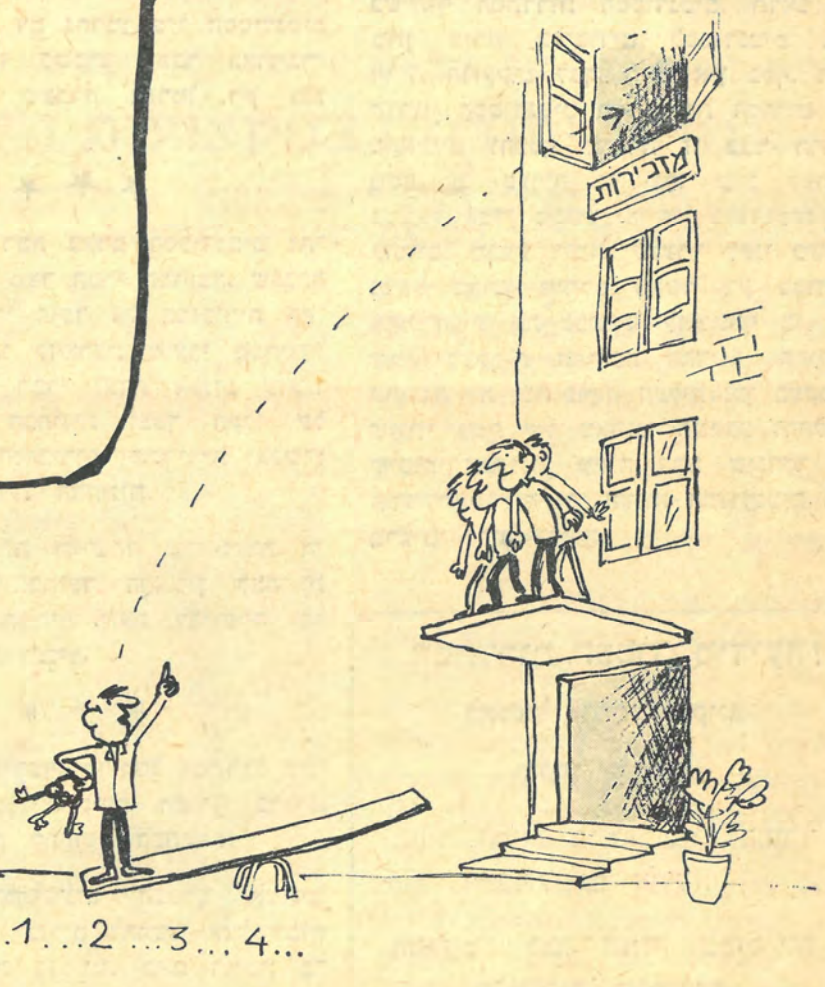

"עכברופון"
מכשיר זעיר ונייד
הקולט ומשדר נתונים
בדייקנות.

מכשיר דומה (תוצרת בריה"מ) אפשר
למצוא בבנין שגרירות ארה"ב.

אבולל